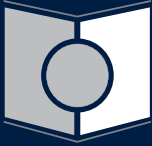

**מה למדתי מנאומו חוצב
הלהבות של האברך בקו
293 מירושלים לבייתר**

לקראת שבועת מלכתא

פנה רבי אהרן לייב לנכדו, ושאל: האם אחד שמונע שידוך של בנו או בתו חייב מיתה? הנכד: "מדוע שיהא חייב מיתה, הרי אינו לא 'רוצח' ולא 'רודף' ומדוע שיתחייב מיתה?!". הסביר לו: הרי במדרש כתוב שבא מלאך החליף ונתן את האוכל עם הסם לבתואל ומת, וא"כ קשה מדוע הרגו אותו, שאמנם לא רצה לתת את רבקה, וכי חייב מיתה בגלל כך, בסך הכל היה מעוניין למנוע את השידוך...?"

פנינים בשידוכים ממרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל

רבנו שכב במיטה והתיישבתי לידו. הוא נקב בשמי כקורא לי לאמר: יענקב, כל היום אתה בוכה על המצב, תאמר לי: בעז"ה הילדים שלך יתחתנו אבל מה יהיה עם הבטחון שלך? מה יהיה? מתי תגדל? עד מתי אתה תישאר אותו דאגן. מה עם האמונה שלך? מה עם יראת השמים שלך? האם אתה משתדל לרכוש ולהשיג אותם (בתקופה זו)? כרב הדואג לתלמידיו, הוא סער ורגש: בסוף הם יתחתנו, יהיו להם ילדים, נחת וכל טוב, ואתה לא תתקדם, תישאר אותו נער (בדרגתך הפחותה)!

נעמד בחדר אברך בן תורה וביקש ברכה לפרנסה, עמד שם יהודי נוסף ששמע את הבקשה, התערב ושאל בקול: "אינני מבין, אנו מבקשים בברכת המזון 'ונא אל תצריכנו ה' אלוקינו לא לידי מתנת בשר ודם ולא לידי הלוואתם כי אם לידך המלאה הפתוחה' - לא מתנה ואפילו לא הלוואה מגמ"ח כלשהו. אז איך אני אמור לחתן את הילדים שלי?!" רב אהרן לייב הגיב בכאב: "אתם יודעים מדוע אנשים אינם זוכים לסייעתא דשמיא בממונות? מדוע התפילה לפרנסה אינה מתקבלת? כי לא מאמינים מספיק שהקב"ה יכול לתת! האדם מתפלל, ובד בבד הוא מהרהר: 'נו, ואיך הקב"ה יתן לי באמת? אולי כך ושמא כך...'". הגביה קולו: "וכי אתה דואג להקדוש ברוך הוא?! וכי הוא צריך את העצות שלך?! הוא יודע לבד איך לתת לך! כן, כן, כן - בלי מתנת בשר ודם, ולא בהלוואתם, אלא מידיך המלאה, הפתוחה, הקדושה והרחבה!"

רשימת תלמיד מובהק, מורם מעם.

היו לי בביתי ארבעה ילדים הממותנים לשידוך, התקופה הייתה לא קלה בכלל, המתח, הצער והתקווה. ולכן, בכל עת שנכנסתי לבית של רבינו, ביקשתיו שיברך אותנו ואכן הוא נענה, ותמיד יצאתי עם ברכות חמות. ויהי היום, בשעה עשר וחצי לפנה"צ אני מקבל טלפון, "ראש הישיבה קורא לך" הגעתי בזריזות, קשה לתאר את מה שחוויית.

שקט של יראת כבוד שרר בחדר, הנכד ראה בכך כעין רוח הקודש, שלמרות ששכחו לומר לו, הוא מתחיל לדבר על העניין...

חלפו שניות נוספות ומרן המשיך: באמת אינו מחויב מיתה, אלא, דע לך מ'קען נישט שטערן דער אויבערשטער, = אי אפשר לעמוד בדרכו של הקב"ה, ומי שעומד בדרכו כביכול, הרי שאינו כאן... ושמא תאמרו שדווקא במקרה ההוא כך - כיון שבא למנוע את השידוך של האבות הקדושים, לא, כי אם כן מדוע סיפרו לנו חז"ל מעשה זה, אם אינו נוגע למעשה כלום...

הנכד שאל מיד: "האם לומר לאבי הבחור, את מה שקרה עם בתואל וכו'?"

"אל תפחידו אותי, הוא יחשוב שאני מקלל אותו חס וחלילה" - אמר רב אהרן לייב כמובהיר שאכן לומר להם שיהיו נחרצים למען השידוך, אבל ללא הפחדות מיותרות...

נ.ב. השידוך נגמר למז"ט, והתברר, שרק אח אחד ירד מן הדרך, וגם הוא תודות לה' יתברך חזר בתשובה.

רק אין יראת ה' במקום והרגוני

אשה דתייה שלמדה במקומות חיצוניים וקיבלה תואר ד"ר, הסתפקה האם להתחתן עם פרופסור פלוני למדעי המדינה (דתי למחצה ולשליש), נודע לה על חכמתו של הרב שטיינמן מבני ברק ושלחה לשואלו, האם כדאי לה להתחתן איתו.

לאחר שהרב שטיינמן שמע בקצרה את הפרטים, השיב:

"אם הוא ירא שמים, יכולה להנשא לו, ואין כוונתי ליראי שמים של תפילין דרבינו תם המובא בשו"ע או"ח סימן ל"ד שירא שמים יצא ידי שניהם - וילבש גם תפילין דרבינו תם אלא שיהיה לו לפחות יראת שמים כזאת שבלעדיה זה פיקוח נפש לחיות איתו (ושתדע שחסרון ביראת שמים זה פיקוח נפש)".

היא לא ידעה בדיוק כיצד לבדוק יראת שמים, וגם לה לא היה רצון לכך - ולבחון לעומק את יראת השמים שלו, ובבחינה מהירה החליטה להתארס איתו - כיון שמצאה בו גינונים נאים למכביר - ביחסי 'בין אדם לזולתו' בסבר פנים יפות ונעימות סביבתית בעת הפגישות ואחריהן, והבינה כי זה מוכיח גם על יראת שמים. הם התארסו.

לפני החתונה, שלחה שוב שיזכירו אותה בפני הרב שטיינמן.

אמר רב אהרן-ליב לשליח (שהיה גם בפעם הראשונה): "כעת כבר אין לי מה לומר לה..."

כמה חדשים אחרי החתונה, בבוקרו של יום בהיר, התפתח ביניהם

כך במשך כעשרה רגעים לא הניח לי וחזר באזניי על דברי חז"ל בענין יוסף הצדיק ועוד בענייני אמונה בטחון וקרבת אלוקים: וכי אתה רוצה להשאיר א גארנישט?! הרי לגבי הילדים, בסוף הכל יבוא על מקומו בשלום, אבל מה איתך?

וכי מי שמונע מבנו שידוך חייב מיתה?

"הבחור הזה באמצע שידוך, אחרי 3 פגישות נודע ששלושה אחים של המשודכת ירדו מן הדרך" - סיפר יהודי שנכנס עם בחור ישיבה.

רבי אהרן לייב עצר את שטף דיבורו של השואל, בקול של תמיהה: "שלוש אחים ירדו מהדרך, כיצד נודע לכם הדבר?"

"על ידי השכנים"

(בביטול) "שכנים רואים אחד שיוצא לרחוב בלא מגבעת וחליפה ומיד מחליטים, זה לא נקרא בירור..."

"ועל הצד שזה אמת?"

"גם לבן הארמי היה אח של רבקה אימנו".

המשיכו ושאלו: והרי חז"ל אמרו לבדוק באחיה.

"היום זה לא מחמת הבית, וממילא אין ראייה מהאחים ומהבית. (כמדומה שאמר כן בשם הסטייפלער).

הם ניסו להקשות ולהתעקש: שמא דווקא בימים ההם של רבקה אמנו ע"ה, שלא הייתה אפשרות יותר טובה ניתן היה לקחת כזה שידוך ולא כיום, וגם יש לומר שהזיווגים של ה'אבות' הקדושים שאני...

למרות דבריהם רב אהרן לייב נותר בדעתו: שידוך שהיה וכתוב בתורה הקדושה, בא להורות לנו.

השואלים יצאו. אך אבוי, הם שכחו להציג את עיקר השאלה, שאכן הבחור מצד עצמו היה מעוניין להמשיך, כיוון שלדעתו הבת היא עם יראת שמים באמת, אבל הבעיה העיקרית, שאביו הוא זה שמתנגד שלא להתקדם עם השידוך בשום אופן, ולכן נכנסו לשאול.

הם לא הרחקו, ורב אהרן לייב פנה לנכד ששימש אותו, ושאל: האם אחד שמונע שידוך של בנו או בתו הוא חייב מיתה?

הנכד: "מדוע שיהא חייב מיתה, הרי אינו לא 'רוצח' ולא 'רודף' ומדוע שיתחייב מיתה?!"

הסבא הסביר לו את צדדי שאלתו: הרי במדרש כתוב שאליעזר עבד אברהם בבואו לקחת את השידוך לרבקה, בא מלאך החליף ונתן את האוכל עם הסם לבתואל ומת, וא"כ קשה מדוע הרגו אותו, שאמנם לא רצה לתת את רבקה, וכי חייב מיתה בגלל כך, בסך הכל היה מעוניין למנוע את השידוך...?

המשך בעמוד 30

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכ"ה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעני"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

מעשה באב ובנו שבאו אל רבי אליהו חיים מייזל זצ"ל, רבה של לודז', לדין תורה, מאחר והתגלע ביניהם ויכוח אודות המעיל היחיד שהיה ברשותם, והם רצו שהרב יפסוק עם מי הצדק. פתח האב בטענותיו: "בכל יום יוצא אני לבית הכנסת בשעת בוקר מוקדמת וזקוק למעיל, ומשום כיבוד אב סבור אני כי בני חייב להשאיר לי את המעיל היחיד שיש לנו"

הגה"צ רבי אריה שכטר זצ"ל על חסד אמיתי

רבקה שמעה את בקשתו הצנועה של אליעזר לשתות מעט מים מכדה, ומיד נענתה. "ותאמר שתה אדוני ותמהר ותורד כדה על ידה ותשקהו". מבאר ה"אור החיים": "פירוש, כנגד שאמרת גמיאה מעט - שתה כחפצך ולא שישתה הוא בידו, אלא היא תטרח במצוה להשקות צמא למים, "ותמהר ותורד כדה על ידה", כדי שלא יטרח הוא בשאת הכד לשתות. ואמרו 'ותשקהו', פירוש, מלבד שלא טרח לשאת הכד עוד לה שהיתה טורחת לקרב לפיו המים, שלא יצטרך הוא אפילו להטות הכלי". לא די שרבקה נענתה לבקשתו ברוחב לב, אלא טרחה ביותר גם באופן ההגשה וקרבה את המים לפיו, כדי שלא יתאמץ. לאחר שאליעזר סיים לשתות, הציעה לו רבקה את ההצעה לה ציפה: "ותכל להשקותו ותאמר גם לגמליך אשאב עד אם כלו לשתות. ותמהר ותער כדה אל השוקת ותרחץ עוד אל הבאר לשאוב ותשאב לכל גמליו" (שם יט - כ).

נשאלת השאלה, אם רבקה ממילא רצתה לגמול עמו חסד בשלימות, ולשאוב מים גם לגמלים, מדוע לא אמרה לו כבר בתחילה: "שתה, וגם גמליך אשקה", כפי שהתפלל אליעזר? מדוע המתינה עד שכלה לשתות?

משיב על כך ה"אור החיים" בפירושו: "וטעם שלא אמרה תיכף ומיד: 'גם לגמליך אשאב' וגו' - לתוספת ותרנות נתכוונה הצדקת, שאם היתה מוקדמת לומר גם לגמליך וגו' קודם שישתה הוא, יש מקום לו למהר להקל טירחה, כיון שעוד לה טרחת הגמלים. מה שאין כן קודם שתודיעהו, יחשוב כי הוא זה כל הטורח, וישתה כחפצו לאט לאט, ואחר ששתה תיכף אמרה: 'גם לגמליך אשאב' וגו'".

רבקה עשתה כן מתוך טוב לבה, היא הבינה שכך יהיה מעשה החסד מושלם יותר, בכך הוכיחה את יכולתה המופלאה להבין מה תהיה טובתו של אליעזר, ולסייע לו מתוך מחשבה מקיפה על צרכיו, כך שיוכל להנות ממעשה החסד בשלמות.

להיכנס לנעליו של הזולת

לרוב, אם לא נבין את הצורך של הזולת, לא נצליח לעזור לו, כדי להבין את צרכיו מוטל עלינו "לצאת מהריבוע" שלנו, לנסות "להיכנס לנעליו" של הזולת ולחוות את מה שהוא מרגיש.

מעשה באב ובנו שבאו אל רבי אליהו חיים מייזל זצ"ל, רבה של לודז', לדין תורה, מאחר והתגלע ביניהם ויכוח אודות המעיל היחיד שהיה

ברשותם, והם רצו שהרב יפסוק עם מי הצדק. פתח האב בטענותיו: "בכל יום יוצא אני לבית הכנסת בשעת בוקר מוקדמת וזקוק למעיל, ומשום כיבוד אב סבור אני כי בני חייב להשאיר לי את המעיל היחיד שיש לנו".

לעומתו טען הבן: "אבא, אני מפרנס אותך, אני יוצא לפנות בוקר לעבודה כשבחוץ כפור, ואני עלול להצטנן ולחלות מהכפור, ואז לא אוכל לצאת לעבוד, מה יועיל לך המעיל אם לא יהיה לך מה לאכול?! לכן ודאי שעלי לקבל את המעיל בבוקר".

כך התווכחו השנים בפני הרב הפיקח ששמע את טענותיהם ואמר: "אני מציע שאת הדין תורה שלכם תביאו לפני בית הדין, אך זאת אבקש: כל אחד מכם יטען את טענותיו של השני!" שמעו השנים לעצתו, וכשהוזמנו להשמיע שם את טענותיהם, פתח האב ואמר: "ברשותנו מעיל אחד, לדעתי המעיל הזה שייך לבני, משום שהוא יוצא לפנות בוקר לעבודה, ממנה אנו מתפרנסים, ואם לא ילבש מעיל מחמם הוא עלול לחלות, ואז לא יהיה לנו מה לאכול".

אומר הבן: "אבא היקר! לא בא בחשבון! אתה אבי, ואני חייב בכיבוד אב, אתה חייב ללכת בבוקר לבית הכנסת, להתפלל וללמוד ולהימצא בחברת אנשים, ולכן המעיל שייך לך!"

אולם האב אינו מוכן לקבל את המעיל על חשבון הבן. "זוהי הקרבה גדולה מצדך, בני. אם חלילה יקרה לך משהו לא אוכל לסלוח לעצמי..."

הגאון ר' בן ציון פלמן תושב השכונה, שמח מאוד בהכתרתו של האי גברא רבא, הוא אמר אז לתושבים בשמחה רבתי: "רמת אלחנן זכתה לרב אמיתי היודע להנהיג, ויודע לרומם, כפי שאף אחד לא יכול היה לעשות". כאשר ר' בן ציון הגיע להתפלל שחרית, ניגש אליו יהודי ושאלה דחופה בפיו. רבי בן ציון הדריך את היהודי מה עליו לעשות, אבל, מאותו רגע החליט רבי בן ציון כי עליו לעשות משהו. ו.. הוא עזב את בית הכנסת המרכזי, העביר את מקום תפילותיו למנין השכונתי של קהילת בני 'עדות המזרח'

הגה"צ רבי בן ציון פלמן זצוק"ל - הרב שברה מבתי כנסיות...

"יִצְחָק בָּא מִבּוֹא בְּאֵר לְחַי רַא"י" (בראשית כ"ד, ס"ב)

ר' בן ציון פלמן רכש דירה בשכונת 'רמת אלחנן' שהייתה אז בבנייתה. הנהלת 'צעירי אגודת ישראל' הציעו לרבי בן ציון את הרבנות העתידית בשכונה. מרן הגרא"מ שך סייע להם לשכנע אותו, והוא אמר לר' בן ציון: אני יודע שאינך רוצה לעסוק בענייני ציבור, לכך אני אחראי. גם לא תאלץ לדבר באסיפות. התפקיד שלך יהיה אך ורק הרבצת תורה ולהשיב בהלכה.

מיד יצא קול הברה על פני חוצות כי ר' בן ציון פלמן עתיד לענוד את כתר הרבנות בשכונה המתחדשת בפאתי בני ברק.

הרב שמעון סירוקה זכרונו לברכה, שעמד בשעתו על האבניים, שמח מאד על ההסכמה והכין כבר 'כתב רבנות'. הכל היה מוכן ומזומן, מלבד הבניינים עצמם, שהיו עדיין בשלבי בנייה אחרונים, והכל המתנינו לגמר הסופי שלהם.

בוקר אחד, תלמיד חכם צנוע ולא מפורסם דפק בדלת בית רבי בן ציון, התיישב בהתרגשות, ואמר לו: "דע לך הרב פלמן, אני מאד כועס עליך..." היה קשה לו לדבר מרוב התרגשות.

בנשימה כבידה המשיך: "אספר דברים כהווייתן. כאשר מינו את הרב קרליץ (שליט"א) לרבנות בשכונת 'רמת אהרן', הבטיחו לו שכאשר תיבנה שכונה נוספת מטעם צא"י אני אכהן שם כרב" הוא פירט מדוע הבטיחו לו. "ואם כן, כיצד שמעתי כי בקרוב יתנו על ראשך את כתר הרבנות ב'רמת אלחנן'?! כעסי עליך".

רבי בן ציון הביט עליו היטב, וראה את מה שראה על פניו, ושמע בקולו הרבה כאב.

והשיב לו: "אם כן, כעת, אני קם והולך להסיר את המועמדות שלי". עוד באותו יום, פנה הגרב"צ לראשי צא"י ואמר כי בשום פנים ואופן אינו מוכן להיות רב, כי על ידי כך יפגע מישהו. הם השיבו לעומתו, כי מעולם לא הייתה כוונה רצינית למנות אותו יהודי לרב, וגם אם הייתה, ברור שבנסיבות הקיימות לא יהיה הוא הרב, גם אם כבוד

תורתו יסיר את מועמדותו, לא יהיה הוא רב המקום.

ר' בן ציון התעקש למרות זאת והציב עובדה נחרצת "לא אהיה רב בשכונה". הענין נסגר ואיש מלבד העוסקים בדבר לא ידע מדוע ר' בן ציון נסוג אחור לחלוטין. מובן, ששמו של אותו ת"ח, לא עלה אחר כך לדיון כלל.

חלפו חודשים נוספים, ובסיעתא דשמיא עלתה הצעה חדשה יקרה מפז - שמו של הגאון הנודע רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, שהוא נבחר לרב.

הגאון ר' בן ציון פלמן תושב השכונה, שמח מאוד בהכתרתו של האי גברא רבא, הוא אמר אז לתושבים בשמחה רבתי: "רמת אלחנן זכתה לרב אמיתי היודע להנהיג, ויודע לרומם, כפי שאף אחד לא יכול היה לעשות". וחזר על כך עשרות פעמים תמיד, גם בשנים שאחר כך.

השכונה נבנתה והתאכלסה. ר' בן ציון פלמן השתכן בה גם הוא כאחד מתושביה.

הרב החדש הגיע להתגורר גם הוא בשכונה, לשמחת כולם.

ואז החל סיפור.

בימים הראשונים, ניגש אברך לר' בן ציון בשאלה הלכתית. שתק ר' בן ציון ולא ענה לו. האברך המשיך והפציר.

הרב פלמן דחה אותו נחרצות: "יש רב לשכונה, תשאל אותו!".

האיש התנצל, כי קשה לו כעת לעלות לרב ולפגוש אותו. אך ר' בן ציון עמד בשתיקתו ולא השיב להלכה.

לאחר יומיים שוב, כאשר ר' בן ציון הגיע להתפלל שחרית, ניגש אליו יהודי ושאלה דחופה בהלכות תפילה בפיו. רבי בן ציון הדרין את היהודי מה עליו לעשות, כיון שהשאלה היתה דחופה. אבל, מאותו רגע החליט רבי בן ציון כי עליו לעשות משהו. ו... הוא עזב את בית הכנסת המרכזי, העביר את מקום תפילותיו למנין השכונתי של קהילת בני 'עדות המזרח'.

הוא אמר אז לאשתו בכאב עצור: "חשבת שמוכן מאליי שכשיש רב במקום, אין זה דרך ארץ לגשת לאחרים לשאול שאלות, אך הנה יש יחידים שלא מבינים את זה. ולכן משום כבוד הרב מרא דאתרא, לא אתפלל בבית הכנסת המרכזי!"

בימים שאחר כך ניגש אליו יהודי יקר ברחובה של שכונה, לשאול בהלכה חמורה. חיך אליו רבי בן ציון ואמר לו בעדינות: "תשמע יקירי, משכורת אני לא מקבל, ואם אענה לך, אצטרך גם לקבל גיהנום, ואת זה אני לא רוצה..." כאלו וכיוצא באלו השיב וחמק מכל הוראה הלכתית, עד שהתרגלו שהוא לא קיים בחלק של ההוראה למעשה.

עשרות שנים לא התפלל במנין המרכזי בשכונה, מהטעם היחיד, שמא מציאותו הקבועה בבית הכנסת המרכזי האשכנזי תגרום איזה שהוא חוסר כבוד מול הרב הגדול של השכונה.

תפילות שבת התפלל בפאתי השכונה, בביתו של הגאון האדיר רבי יחיאל מיכל פיינשטיין. בבית הכנסת המרכזי של רמת אלחנן התפלל רק תפילת 'מנחה גדולה' בשבת, בשעה שמעטים בו המתפללים (בקושי מנין), וממילא לא שאלו אותו שאלות כלל לאחר התפילה.

חלפו הימים והגאון רבי מסעוד בן שמעון הוכתר לרב בבית הכנסת של 'עדות המזרח' בשכונה, ואז, מיעט להיכנס גם לבית הכנסת של עדות המזרח - מחשש שמא יגשו לשאול אותו שאלות בשעה שהרב נמצא בבית הכנסת.

בס"ד, הגיעו הימים שהוכתר לרבה של קהילת "נחלת משה" והיה לו

בימים שאחר כך ניגש אליו יהודי יקר ברחובה של שכונה, לשאול בהלכה חמורה. חיך אליו רבי בן ציון ואמר לו בעדינות: "תשמע יקירי, משכורת אני לא מקבל, ואם אענה לך, אצטרך גם לקבל גיהנום, ואת זה אני לא רוצה..."

מקום תפילה חדש וקבוע.

כמה שבועות לפני הכתרתו לרב ב"נחלת משה" הציעו את שמו של תלמיד חכם מופלג כמועמד לרבנות הקהילה. נכנסו לאותו רב, והוא הסכים לקבל את התפקיד.

לאחר כמה ימים התרחש לפתע דבר מכאיב.

אשתו אל אותו תלמיד חכם עיקמה את אחד מאיבריה, והייתה עתידה לעבור טיפולים רבים ומסורבלים. כיון שכך, הודיע התלמיד חכם המוצע לגבאים כי יהיה עסוק בענייני רפואה של אשתו, ובשלב זה לא יוכל לקבל על עצמו את כתר הרבנות. הריהו חוזר מהסכמתו ליטול את עול הרבנות של הקהילה.

בעקבות כך, מינו את הגרב"צ לרבנות ב"נחלת משה", וכשבווע לאחר המינוי, נתרפאה הרבנית כליל באופן לא צפוי. אמר אותו ת"ח: "משמים רצו שהגאון ר' בן ציון יהיה רב, וסיבבו את הדבר הזה, כי לו יאה רבנות זו".

(מתוך הספר ללא שם)

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה רוחנית מדי יום אצלך במייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

**הפורתח
בכל יום..**

המייל היומי של 'דרשו'

סבא שמע היטב את מה שאמרתי, ולא חלפה שניה והוא אומר לי: אהרן, איך יכול להיות שאתה מסוגל לומר דברים כאלו על חבר שלך וכי זה נקרא חבר? הרי הנכם חברים טובים כפי שגם הוא ציין לי בשיחה, וכי ככה מדברים על חבר?

מקבץ סיפורים מרתקים על מידותיו של מרן הגרש"ז אויערבך זצ"ל

שְׁתֵּה וְגַם גְּמִלְיָה אֲשֶׁקְהָ (בראשית כ"ד, י"ד)

והוא התייחס אלי בכזו אנושיות ומתיקות כובשת שהתמלאתי התרגשות, עד שכאשר ירדתי מביתו שמתי לב שמרוב התרגשות לא שמתי לב לתשובתו, וחזרתי מיד שוב לשאול את השאלה. מספר רבי יצחק פריימן: "באחד הימים, חזרתי מחתונה, כאשר ירדנו מהרכב, חיכו ליד הבית הרבה אנשים שבאו לשאול שאלות שונות. הרב יצא מהרכב והאנשים הקיפו אותו, נוכחתי שסיימתי את 'תפקידי' וחזרתי לישיבה. והנה בשעת לילה מאוחרת, סיפר לי אחד הבחורים שהיה אז ליד ביתו של רבינו, שרבינו חיפש אותי שוב ושוב, ושאל מספר פעמים, איפה אני ולאן הלכתי. למחרת בבוקר, כאשר ירד במדרגות ביתו בדרכו לתפילה, אחז בידי ואמר לי ברצינות ובתרעומת: "אתה לא בסדר!" וכך הוא חזר וחזר על המילים הללו כמה פעמים. שאלתי במבוכה, "על מה ולמה? במה אני לא בסדר?". ענה רבינו: "אתמול חזרנו ביחד, אני יותר מבוגר ממך ואתה הלכת בזריזות, אבל אני המשכתי וחיפשתי אותך כדי להגיד לך לילה טוב..." ואז הוא הוסיף "תזכור, כאשר אדם הולך ונפרד מחבירו, הוא צריך להיפרד ולא ללכת סתם כך, כך צריך לנהוג". ניסיתי להסביר שפשוט היו הרבה אנשים מסביב שחיכו וניגשו לשאול ולא רציתי להפריע, אך הוא לא קיבל את ההסבר, רק לאחר שהתנצלתי פנה אלי רבינו ואמר בחיוך: "מוודה ועוזב ירוחם!"... היה זה פרק של לימוד מעשי שלמדתי ממנו, איך צריכים להתייחס לאדם שעשה לך טובה."

היה רגיל רבינו מרן הגרש"ז אויערבך להזכיר בהתפעלות, הלכה בהלכות מידות טובות, אותה כותב רבי אליעזר אזכרי (מחכמי צפת בזמן ה"בית יוסף") בספרו "חרדים", בו הוא מונה את חיוב האדם להיות "רך כקנה" לזולתו כמצות עשה. דבר זה מבואר שם: "מצות עשה מדברי קבלה ומדברי סופרים התלויות בלב ואפשר לקיימם בכל יום" "לעולם תהא דעתו של אדם מעורבת עם הבריות, רך מחמאה מתוק מדבש".

דברים מופלאים אלו שהציב ה"חרדים" כמצות עשה מדאורייתא, קיים רבינו במלואם והיה פלא דורות בכל דרכיו ומעשיו בין אדם לחברו, רך מחמאה ומתוק מדבש ונופת צופים. דבר שהוא פלא פלאים בהיותו גם מחנך ומנהיג, ראש ישיבה ועמוד ההוראה שהעמיד דור שלם של מחנכים, בוער ביראת השם צרופה ואף יודע לתבוע מתלמידים ומקורבים, ולפעמים אף היה צריך להגיב בחומרה למעשה מסוים ואף להעמיד פני כועס, ויחד עם זה הפליא את כל רואיו בהנהגתו המעודנת, מידת תלמידי חכמים הכתובה במסכתא דרך ארץ זוטא "לעולם יהא אדם רך כקנה" יחד עם חובתו לזרוק מרה בתלמידים.

וכך, למרות שהקפיד על תלמידיו, שילכו במישור ושצמיחתם בתורה ועבודת השם תהיה כראוי, ידע להזהר ולא לפגוע בהם. המילה החריפה ביותר שהיה מוציא מפיו בהטיחו נגד בחור שהתערב בשיעור ודיבר לא לענין, היתה: אתה מתבלבל. וכשדברי הבחור היו מאד שלא לענין, או שדיבר באמת דברי שטות, היה אומר, אתה מתבלבל מאוד, וזה כבר היה השיא. גם כשהוצרך לומר לתלמיד דברים קשים כברזל, הרגיש הבחור שאין כאן שום דבר אישי, והכל לתועלתו.

כל מי שנפגש איתו ראה עד כמה היה מאיר פנים אליו והשתדל לתת לו את ההרגשה הנעימה ביותר, בני המשפחה שהכירוהו היטב ידעו כמה בוער לו כל רגע ובכל זאת כשדיבר עם זולתו, גם אם הלה לא דיבר ממש לענין, או טרד את מנוחת נפשו בדברים של מה בכך, הנעים את שהותו במחיצתו בצורה נפלאה בלתי נשכחת.

עד היכן מגיעים הדברים מספר רבי אורי אלפרט, כשנכנסתי לשאול בפעם הראשונה אצל רבינו שאלה, הצגתי את השאלה,

מספר נכדו רבי אהרן גולדברג: פעם, תוך כדי יציאה מהבית לפני שהתחלנו לרדת במדרגות, סבא מסתכל ימינה ושמאלה לראות שאין איש נוסף איתנו, ואז פנה ושאל אותי, תאמר לי האם אתה מכיר אדם בשם זה וזה, אמרתי כן, הוא שאל כמה שאלות רגילות על מעשיו מידותיו וישרותו ומיד השבתי על הכל בחיוב, וקצת יצאתי מגדרי לספר על ישרותו ועל עסקיו הכלכליים הענפים, מבלי לדעת שאני דורך על משהו, והדגשתי, ואת הכל עושה איש זה ביושר ובצניעות.

שאל סבא: ואיך אתה מגיע להיכרות עם האיש, אמרתי, חבר שלי שכן שלו, והוא זה שהכיר בינינו, ומאז אני כמעט ידיד שלו. סבא מהרהר ואומר לי: מעיקרא לא ידעתי שאתה מכיר את האיש, אבל ידעתי שהחבר שלך מכירו, הבוקר התקשרתי אליו והתעניינתי אצלו והוא זה שאמר לי שאכן גם אתה מכירו, ואז הביט עלי והדגיש, ודוקא לכן אני שואל אותך שוב, תאמר לי, האם אתה בטוח במה שאמרת בנוגע לישרותו בענייני ממון, אמרתי שוב, ההכרות שלי איתו מצוינת ביותר, והנקודה הכי חזקה שאני מכיר באדם הזה זו האמת והישר בממונות, והוא גם שותף של פלוני, איש עסקים הידוע כישר דרך.

אומר לי הסבא: רצוני להבין, אתה הרי מכירו דרך החבר שלך, אם כן היה פשוט לי שתשובותיכם תהיינה זהות, ואיך יתכן שאתה כל כך משבח את יושרו וטוב ליבו, ואילו חבר שלך שולל אותו מכל וכל. חייכתי ואמרתי לו, סבא: רצוני לומר, את החבר שדיברת איתו הבוקר, אני מכיר טוב מאוד וידע את מעלותיו וגם את חולשותיו. ואכן באמת דבר משונה קורה, שכאשר אנו נקלעים לשיחה על אנשים שהם מרי נפש עניים ומסכנים או סתם אנשים רגילים עליהם הוא מדבר טוב, אבל אם אני מדבר איתו על איש עסקים מוצלח שמצליח בעיקר בענייני כסף, התגובה שלו תמיד תהיה, תעזוב, הוא גנב או שקרן. כנראה שיש לו איזו מין חולשה כזו. די היה אם סבא רק היה אומר לי שהתעניין אצלו, ומיד יכולתי לומר מה היתה תגובתו.

סבא שמע היטב את מה שאמרתי והענין נגמר. הוא סבר וקיבל. אבל לא חלפה שניה והוא אומר לי: אהרן, זה מכוער, מכוער ממש, מכוער. מיד הבנתי שהמכוער זה מה שאני אמרתי. והמשיך בהערתו: איך יכול להיות שאתה מסוגל לומר דברים כאלו על חבר שלך וכי זה נקרא חבר? הרי הנכם חברים טובים

סבא - שאלתי, מה הייתי צריך לעשות, הוא השיב, אני מבין שמבחינתך רצית לענות רק אמת, אבל במקרה כזה היית צריך לענות את הידוע לך ועל החבר, לשתוק לשתוק ולשתוק

כפי שגם הוא ציין לי בשיחה, וכי ככה מדברים על חבר? אמרתי, את החבר שלי אני מכיר היטב על מעלותיו וחולשותיו, לא עולה בדעתי לומר אותם לאיש, אבל סבא שאל ואני מקפיד לומר לסבא את כל ידיעותי בדיוק.

חזר סבא ואמר: ככה לא מדברים. שאלתי: כאשר סבא שואל אותי על הסתירה בין תשובותי לתשובותיו של החבר, מה הייתי אמור לענות? נדהמתי, שוב הוא אמר בנימה של התנצלות, יתכן ולא הייתי צריך לשאול בצורה כזאת, אבל שאלתי היא, איך זה שכך מדברים? אמרתי, האמת שעדיין דיברתי עליו בעדינות וכי נמנעתי להוסיף מה שלא היה בו צורך. סבא: אבל ברור אצלי שעל חבר לא מדברים, יהיה מה שיהיה, אינני מסוגל לשמוע דברים מסוג זה.

סבא - שאלתי, מה הייתי צריך לעשות, הוא השיב, אני מבין שמבחינתך רצית לענות רק אמת, אבל במקרה כזה היית צריך לענות את הידוע לך ועל החבר, לשתוק לשתוק ולשתוק.

(גאון ישראל)

האזינו לתוכנית 'הפוח בכל יום' בקו השיעורים של דרשו

כל הכתבות והתוכן משודרים להאזנה מדי יום מפי הרב אברהם פוקס

077-2222-666 שלוחה 31

ניגשתי למרן זצ"ל, ובני הבית אמרו לו "זה הרב צוקר מאשדוד". אבל הוא כביכול לא שמע, ולא הראה שום ניד שהוא זוכר אותי. הבאתי לו את הספר, רבינו התחיל לעלעל בין דפיו ומיד התעורר: "נדמה לי שראיתי כבר ספר זה", אמר... אותי הוא לא זכר, אבל את הווארטים שכתבתי שם הוא לא יכול היה לשכוח...

הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה', על השקעה בקיום המצוות והתשלום עבורן

"נִתְּתִי כֶסֶף הַשְּׂדֵה קַח מִמֶּנִּי וְאֶקְבְּרָה אֶת יְמֵי שְׂמִי" (בראשית כ"ג, י"ג)

פרשת 'חיי שרה' נפתחת עם הוויכוח הידוע בין אברהם אבינו ועפרון החיתי. אברהם אבינו עליו השלום רוצה לקנות את שדה מערת המכפלה, עפרון רוצה להעניק לו את השדה חנים אין כסף, ואברהם אבינו מתווכח אתו עד שלבסוף נעתר עפרון לקחת את הכסף, ומבקש סכום מפולפל של ארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר.

וכמובן כל אחד שואל מיד את השאלה הנזעקת מאליה: למה אברהם אבינו כל כך מתעקש לשלם על שדה המכפלה? הרי הקב"ה אמר לו "לך אתננה", ממילא זה שייך לו. גם הוא עצמו אומר "גר ותושב", אם לא תרצו למכור לי, אני אקח אותה בכל מקרה... למה אברהם אבינו היה צריך להתעקש לשלם על משהו שממילא שייך לו.

ישנן תשובות רבות בדבר, וכבר הובאו בספרים הסברים שונים, כולם אהובים כולם ברורים. ואנו נצמד גם אנו בדרך שסללו לנו רבותינו ונבאר את העניין באופן נוסף.

נודע בשערים שמו של המשגיח הצדיק, הגאון רבי ירוחם ליבוביץ זצ"ל, מיישיבת מיר, תלמידו המובהק של 'הסבא מקלם', ואחד מאבות תנועת המוסר שהשפעתו רבה ועצומה גם על עולם הישיבות בימינו, כמאה שנה לאחר מכן.

רבי ירוחם היה איש שכל כולו מחשבות מוסר, תלמידיו היו שותפים בצמא את רעיונותיו המתוקים והעמוקים, הוא היה מביא אותם לפסגות נפלאות בעבודת ה' מתוך שמחה, כובד ראש, יראת חטא ושאר המידות הטובות שהחדירו בעלי המוסר בעולם הישיבות.

אבל את הרעיונות הנפלאים שלו לא הסכים רבי ירוחם לומר לכל אחד. היו צריכים להתאמץ כדי ליזכות לשמוע ממנו איזה רעיון נפלא. רק בחורים שהיו מאוד מיוחדים ובני עליה זכו לקבל ממנו דברי מוסר, וגם אז הוא היה דורש מהם תשלום עבור כל רעיון.

את ההנהגה הייחודית הזאת, קיבל רבי ירוחם מרבו הסבא מקלם. עמדתו היתה, ש'מה שבא בקלות הולך בקלות', ולכן אם הוא רוצה שהתלמיד יפנים את המסר ויצעד איתו לאורך זמן, עליו לאלץ את

התלמיד להתאמץ כדי לשמוע דברי מוסר, לשלם עליהם כסף, או אז הוא ייחס להם חשיבות, ישתדל לזכור אותם באופן מדוקדק, ויעמיק בהם במחשבה.

לא בחינם

מספר שלוחא דרבנן הרב שלומה לורנץ ז"ל, בספרו 'במחיצתם', את הסיפור הבא: מעשה בתלמיד, רבי פרץ שמו [מבוגרי הישיבה, שכיהן כרב עיר מסוימת], שהיה קשור מאוד למשגיח והחשיב מאוד כל מילה שיצאה מפיו. כשחזר לימי אלול לישיבה ביקש מרבניו להשמיע לו מחידושו. רבינו אמר כי אכן יש לו חידוש נפלא, אך כדרכו הסכים להשמיע לו את החידוש רק תמורת תשלום.

הלה הגיב ואמר: "לו היה לי כסף הייתי משלם ברצון, אבל אני בקושי מסתדר במשכורת הזעומה שאני מקבל כרב עיר, ואין ביכולתי לשלם". אמר לו רבינו: "כמה כסף יש לך בארנק?" השיב: "23 זלאטעס, ואני זקוק ל-5 זלאטעס להוצאות הנסיעה בחזרה". אמר לו רבינו: "אם כן, תן לי את 18 הזלאטעס הנותרים ותוכל להאזין לשיחת".

רבי פרץ נתן את הכסף לרבו כבקשתו, כולו משתומם ותמה מה ראה רבינו ליטול ממנו את שארית כספו. ברם בטוח היה שלרבו יש סיבה

למעשה. בשנים הבאות שב רבי פרץ למיר בחודש אלול כדרכו, רבינו קיבלו במאור פנים בלי להזכיר את דבר המכירה. התעלומה הלכה וגדלה משנה לשנה.

חלפו שבע שנים, ורבי פרץ כהרגלו הגיע בחודש אלול למיר. מיד עם בואו סר לבית המשגיח ואמר לו: "רבינו בוודאי זוכר שלפני שבע שנים הסכים להשמיע לי שיחה בתנאי שאתן לו את כל הכסף שהיה ברשותי. אני מלא הכרת טובה לרבינו על כך, שכן השיחה ההיא הצילה אותי מהסתבכות בענין שאירע השנה בקהילתי. הודות לאותה שיחה ידעתי איך להתנהג ויצאתי מהענין בשלום".

רבינו שמע את דבריו, שלף את ארנקו והוציא 18 זלאטעס, הסכום שנתן לו רבי פרץ לפני שבע שנים, הושיט לו אותם ואמר:

"אסביר לך למה בזמנו נטלתי ממך את הסכום הזה כתנאי שאשמיע בפניך את שיחתי. רצוני היה שתאזין היטב לדברי, כי מתוך הכרת טבעך וכוחות הנפש שלך הבנתי שבאחד הימים עלול אתה להסתבך בענין כזה. כדי להבטיח האזנה כראוי, מן הראוי היה שתשלם סכום הגון כדי שיתייקרו הדברים בעיניך. אחרי שהשיחה שלי פעלה את פעולתה והודות לה ניצלת מהסתבכות, תוכל לקחת את כספך בחזרה".

זהירות מופלגת

כמובן, שדברים אלו צריכים זהירות רבה ומופלגת, ולא כל אחד יכול לצפות מתלמידיו ושומעי לקחו שיתאמצו עבור זה.

הרעיון של הצורך להתאמץ, הוא חשוב מאוד עבור המקבל, השומע, התלמיד. אבל כשמדובר על המשפיע, המדריך והמחנך, צריכים להנגיש את העניין כמה שיותר לתלמידים, ולהקל עליהם ככל האפשר.

הן אנו נמצאים בדור שפל, שבו אנשים רגילים לקבל הכל בלי להתאמץ כלל וכלל, ואם אנו נציב בפניהם מכשולים ואתגרים, ונצפה מהם שיתאמצו וישלמו מחיר עבור הזכות לשמוע דברי חכמה ומוסר, אנחנו מסתכנים בכך שחלילה וחס לא יהיה מי שירצה לשמוע את הדברים כלל וכלל...

בהקשר זה אני רוצה לספר מעשה שבדידי הווה עובדא. זיכו אותי משמים לעסוק בנושא של חינוך, ואף הורו לי רבותי לעסוק בחינוך של בנות ישראל בעירי אשדוד. שם בסמינר שהוקם על ידי הגאון האדיר רבי פנחס שרייבר זצ"ל, הייתי מוסר שיחות ביהדות בפני התלמידות.

לימים ראיתי שיש בידי צרור נכבד של שיחות מעניינות שנאמרו בשפה קלה, ושהטיטות שלהן שנמרו בידי, ערכת אותם וכתבתי מהם שני ספרים. האחד עסק בזמירות השבת והשני בנושא של יראת אלוקים, והיו הספרים כתובים בלשון קלילה ונעימה, ואף הופיעו בספר עם ניקוד כדי שיוכלו כולם לקרוא בהם, ואפילו ילדים. לפני שהדפסתי את הספר הראשון, פניתי לבית אשר ממנו יצאה הוראה לישראל, ביתו של מרן שר התורה זצוק"ל, וביקשתי לקבל את הסכמתו. החזיק רבינו את תכריך הכתבים בידיו, עלעל מעט, ולאחר מכן אמר לי להשאיר את הכתבים אצלו, והוא יעבור על זה

בהמשך לראות אם הוא יכול לתת על זה הסכמה.

ואכן, כעבור זמן מה קיבלתי לידי את הסכמתו של מרן שר התורה, אשר נכתבה בשליחותו, על ידי בנו חביבו מרן רבי יצחק שאול קנייבסקי שליט"א, ואף אמרו לי בני הבית שמרן הגר"ח הכתיב לבנו את נוסח ההסכמה, לפחות בחלקו.

עברו ארבעה חודשים, הספר כבר יצא מתחת מכבש הדפוס, ובהזדמנות הראשונה שהיתה לי לקחתי עותק אחד שלו, ועליתי לביתו של מרן שר התורה כדי להציג בפניו את הספר ולהראות לו את אל המלאכה לאחר שהגיעה אל סיומה.

ניגשתי למרן זצ"ל, ובני הבית אמרו לו "זה הרב צוקר מאשדוד". אבל הוא כביכול לא שמע, ולא הראה שום ניד או ניע שהעיד על כך שהוא זוכר אותי. הבאתי לו את הספר, רבינו התחיל לעלעל בין דפיו ומיד התעורר: "נדמה לי שראיתי כבר ספר זה", אמר... אותי הוא לא זכר, אבל את הווארטים שכתבתי שם הוא לא יכול היה לשכוח...

אחרי שהוצאתי את שני הספרים הראשונים, התבקשתי להצטרף לצוות הרבנים בישיבת 'תורה בתפארתה', וכדרכי מאז ומתמיד, גם כאן אמרתי שיחות לבחורים, וגם שמרתי לעצמי את השיחות הכתובות.

כמובן שמטבע הדברים שיחות אלו היו 'כבדות' יותר, ובעלות תוכן מעמיק יותר, שכן הן נאמרו בפני בחורים בישיבה גדולה, תלמידי חכמים צעירים. הפעם, כשהתקבצו הדברים לכדי ספר, התלבטתי מאוד באיזה אופן להדפיס אותו. האם להמשיך באותו הקו של שני הספרים הקודמים, שבהם הלשון קלילה ונעימה, המילים מנוקדות וכו', או שהפעם כדאי לכתוב בסגנון יותר ישיבתי ובמשלב לשוני גבוה יותר, בלי ניקוד ובלי כריכה צבעונית...

התלבטתי בעניין, ולבסוף עליתי למרן שר התורה, כשהפעם אבי מורי היה עמי, כדי להציג בפניו את השאלה. לפני הכל נתתי למרן את תכריך הכתבים שיעלעל בהם, ושוב, ברגע שהתחיל לעלעל הוא מיד זיהה אותי... "אוו... אמר בשמחה, "עוד ספר הוצאת".

שוב ראינו שמרן לא זוכר שום דבר, אבל כל ווארט או עניין תורני שראה, נצרב בזכרונו, עד כדי כך שהוא יכול היה לזהות אותי באופן מייד, רק לפי סגנון הכתיבה.

או אז הצגתי בפניו את השאלה שבה התחבטתי, לגבי הסגנון בו צריך הספר להיות כתוב. השיב לי מרן בצורה נחרצת "אתה כותב מאוד טוב", הוא אמר, "תמשיך להוציא ספרים", והנחה אותי לשמור על אותו סגנון קליל עם ניקוד וכו', כדי שבאמת התוכן יהיה נגיש לכולם, בדורנו אין מנוס אלא להנגיש את התוכן התורני והרוחני כמה שיותר.

זה כמובן לא סותר את זה שמי שרוצה להצליח בלימוד ובכל עניין רוחני אחר, צריך לעמול ולהתייגע כדי לזכות להצלחה, וכדי שמעשיו הטובים יהיו בעלי השפעה ארוכת טווח על עצמו ועל אחרים.

תשלום שאינו כספי

את הרעיון הזה מביא גם הזוהר הקדוש בפרשת תרומה, על הפסוק

"בתקופת השואה פעם פגע בי ה'קאפו' הראשי של המחנה והבחין כי לא גזזתי את זקני כמתחייב על פי הכללים. צעק עלי הקאפו 'מה עם זקנך?' והשבתיו בהתחמקות שלא יכולתי, ולאחר מכן אגוזו... באותה שעה קיבל הרשע את תשובתי, אך הזהירני בחומרה 'אם לא תקיים את דבריך ולא תוריד את זקנך, אבוי לנפשך!'

"עבר עוד יום ושוב הוכרחתי לצאת לעבודת הפרך, והנה פוגש אותי שוב אותו רשע, הלה כמובן נתמלא כעס וכשכולו זעם סחב אותי לחדר משרדם, שם ציוה הרשע לאחד מפקידיו שיגלח את זקני באכזריות... "כמובן שלא היתה לי שום אפשרות להתנגד, במקום ההוא, לא היו לאסירים זכויות בכלל, וכל קאפו עשה הישר בעיניו באסירים. האיש היה אכזר מאוד ולא היתה לי שום תקווה לחמוק מהעונש.

"לפתע פרצתי בבכי חזק, והתחננתי לפניו שיבחר עבורי עונש כאשר יחפוץ, ובלבד שלא יורידו לי את זקני. אני מוכן לספוג מלקות או כל עונש אחר, רק בזקני אל תגעו..."

"איך שאמרתי זאת והנה נס ופלא, מיד אמר לי הרשע 'קיבלתי את בקשתך, אבל ברח מפני במהירות, שלא אראך עוד'... כמובן שברחתי מיד ונסתי כל עוד נפשי בי. תוך כדי ריצה הוא צועק אחרי: עמוד!... נעמדתי בפחד ובחשש שאולי שינה את דעתו, והנה הוא זורק לעברי דג מעושן וצועק לי "מלא כריסך בזה...!"

"ראיתי", סיכם הרבי את סיפורו, "מה כוחה של מסירות נפש לכבוד הקב"ה. אפילו שאלו היו הרוצחים הגדולים ביותר, וכוחם כוח הטומאה הגדולה ביותר, אבל כשמוכנים למסור נפש למען קדושת השם הישועה באה כהרף עין, ולא עוד אלא שהעניק לי אוכל שבזה החייתי את נפשי מספר ימים".

'ויקחו לי תרומה'. אומר רבי שמעון בר יוחאי, מי שרוצה לעסוק במצוה ולעבוד את הקדוש ברוך הוא, צריך שלא יהיה זה ביד ריקה ובחינם, אלא מוטל על האדם להתאמץ כראוי לפי כוחו! אין דבר כזה בחינם!

צא ולמד מענייני העולם הזה, הפתגם העממי אומר "כסף קל הולך קל", ויש בו הרבה מן האמת, כשאדם אינו מתייגע על ממונו זה הגיע לו בקלות, הוא הגריל או קיבל בירושה סכום גבוה שלא התאמץ עליו, מהר מאוד הוא יאבד אותו, כי אין לכסף זה ערך אצלו! הוא לא עמל עליה ולכן הוא מבזבז אותו ללא אחריות.

לעומת זאת, מי שעובד קשה ומתאמץ, הכסף שהרוויח כתוצאה מאותו מאמץ הופך אצלו ליקר ערך והוא שומר עליו מכל משמר, לא יבזבז אותו על שטויות הוא יחפש תמיד את הטוב והמשובח למען יעמדו לו ימים רבים.

וזה הביאור במה שהתורה מספרת לנו על כך שאברהם אבינו רצה לשלם עבור מערת המכפלה. כי דברים טובים לא עושים בחינם, מצוות מקיימים על ידי מאמץ והשתדלות, להוציא כסף, אפילו הרבה כסף. כך מקיימים את מצוות ה'.

דג מעושן לאות הוקרה

אבל חשוב לזכור, שהתשלום אינו דווקא תשלום כספי, אלא כל סוג של מאמץ והשקעה שאדם מתאמץ ומשקיע כדי לקיים מצוות. על אחת וכמה כשמדובר במאמץ שכרוך בסבל גופני או בסיכון עצמי גבוה, כשהוא נעשה באון המותר, ולשם שמים, על ידי זה אפשר לזכות לקיים את המצוות באופן היותר נעלה. וכך היה מספר הרבי הקדוש בעל ה'שפע חיים' זי"ע מצאנו זצ"ל:

* תוכנית יומית מענייני דיומא
בהגשת הרב אברהם פוקס

* מידע כולל לנבחני דרשו על מועדי
המבחנים מסלולי הלימוד ועוד

* שיעורי משניות על מסכת
שביעית לתוכנית קניין שביעית

* שיעורי משנה ברורה לפי
סדר דף היומי בהלכה

* שיעורים על הדף היומי ועל כל
הש"ס ממבחר מגידי השיעורים

* שיעורים מבוארים בעיון לביאורי
תוס' על פי סדר הדף היומי

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666

סבב אבא והלך בכל השכונה ושאל מי יואיל לקבל לידי ילדים. הוא פיזר את רוב הילדים בין שכנים טובים. חמישה מתוכם נותרו בתוך הבית הצפוף של הוריי, שכל גודלו לא היה יותר מארבעים מ"ר, אבל לדייריו היה לב רחב כאולם. באותו יום קיבלתי את רפאל. ילד עולה מתימן בעל נשמה זכה, נקייה ותמימה

הגאון רבי יצחק דוד גרוסמן שליט"א רבה של 'מגדל העמק' על חסד אמיתי וילדי תימן

"הנה אנכי נצב על עין המים" (בראשית כד, יג)

מרבד הקסמים

המים ימי שנות החמישים ועליית יהודי תימן. המבצע הגדול זכה לכינוי ההרואי "מרבד הקסמים". היו שכינו אותו "מבצע על כנפי שרים".

בין כך ובין כך הופיעו כאן, בארץ הקודש, 48 אלף יהודים, והם שוכנו בארבעה גושי מחנות עיקריים: ראש העין, בית ליד, עין שמר ומחנה המעבר עתלית.

כמו כל עם ישראל התוודע לכך אבא זצ"ל, ראש הישיבה רבי ישראל גרוסמן, הוא לא יכול היה להישאר אדיש. יהודים באים ארצה - ומה יהיה עם בני הנוער?

אמר ועשה. נסע אבא בטנדר למחנה העולים ראש העין, עלה על גג הרכב והכריז: "מי לה' - אלי! מי שיש לו ילדים ורוצה שהם יגדלו כיהודים - ישלח אותם עמי. אני אדאג להם, אמלא את כל מחסורם, ואהיה אחראי לעתידם".

שלושים ילדים נקבצו ובאו, ואבא ברוב רחמיו וחסדיו נטלם עמו ירושלימה. התחנה הראשונה, כמובן, היתה ביתנו הצנוע בירושלים בשכונת בית ישראל.

סבב אבא והלך בכל השכונה ושאל מי יואיל לקבל לידי ילדים. הוא פיזר את רוב הילדים בין שכנים טובים. חמישה מתוכם נותרו בתוך הבית הצפוף של הוריי, שכל גודלו לא היה יותר מארבעים מ"ר, אבל לדייריו היה לב רחב כאולם.

באותו יום קיבלתי שכן למיטה: רפאל. ילד עולה מתימן בעל נשמה זכה, נקייה ותמימה. אנו, כילדים, היינו חייבים להתרגל. זה היה קשה, אבל עשינו זאת בשמחה ובטוב לבב.

היו מהשכנים שהביטו בתמהון בנעשה. אמרו עליהם שיש להם גזזת, וחששו מפני מחלות שהביאו עמם: אבל אבא לא שת לבו לכל זאת וכה אמר להם: "החסד הגדול ביותר שאפשר לתת ליהודי הוא כשאכן לא נוח לך, לא מתאים לך ואין השעה כשרה. דווקא חסד כזה הוא החסד האמיתי, ובו נמדדת מידתו של איש ישראל מזרע של אברהם אבינו".

לפני כמה שנים פגשתי את רפאל - יהודי יקר, באמונתו יחיה. הוא

שאל אותי שאלה אחת: "איך הסכמת כילד לארח אותי, בעל עבר מפוקפק של מחלות, איתך יחד במיטה אחת?"

במקום תשובה קראתי לפניו פסוק מהפרשה: הנה אנכי ניצב על עין המים ובנות אנשי העיר יוצאות לשאוב מים. אליעזר עומד על שפת המעיין. הרי הוא שליח של אברהם אבינו לשדך את בנו יצחק. מעתה הוא נושא לא רק בתפקיד העבד, אלא גם בתפקיד המכובד של השדכן.

כחלק מתפקידו נוטה שדכן גם לעגל פינות ולטייח עובדות - הכל כדי להביא לגמר טוב. כשנתבונן בפסוקים נגלה את ההיפך: כביכול מרחיק אליעזר את השידוך: הוא עומד על שפת המעיין ומחפש את הנערה שתואיל לתת לו מים, ולא רק לו אלא לכל גמליו.

תאר לעצמך: מן הסתם היה אליעזר, עבד אברהם, איש גדול ממדים, כיאה למי שמחזיק את הבית של אברהם אבינו. למה שנערה תשקה את גמליו במקומו? הלוא כוחו במותניו! יישא דליי מים וישקה את גמליו. וכי למה זה מנסה אליעזר לכאורה להכשיל את השידוך?

מדגישה התורה (בראשית כד, ב): ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו המשל בכל אשר לו, שים נא ידך תחת ירכי. למה זה באו כאן התארים זקן ביתו המושל בכל אשר לו?

התורה באה להדגיש את עוצמת השבועה שהשביע אברהם את אליעזר עבדו. לא סתם שרת או שמש היה אליעזר, אלא זקן ביתו

כשלמדתי בכיתה ב', היה לנו מלמד צדיק, בא בימים, שהנחיל לנו את ראשית צעדינו בלימוד החומש. יום אחד הוא הביא חבילה של סוכריות דבש והחל לחלקן לכל ילדי הכיתה בזה אחר זה. והנה אחד הילדים שפשוט לא אהב סוכריות דבש וטעמה לא ערב לחכו, קם ממקומו ועשה מעשה אשר לא ייעשה

פרק נוסף מילדותו של הגה"צ רבי שמשון פינקוס זצ"ל

"רק את בני לא תשוב שמה" (בראשית כ"ד, ח')

הגדולה מהממתק היקר שחזן מבתי אמידי אין נוהגים לחלק ממנו לילדים סתם כך ללא סיבה מיוחדת, אם מטעמים חינוכיים ואם מסיבות כלכליות.

אבל שימשי היה נראה נחוש להשיג את מבוקשו. "אם אלמד כמה שעות ברציפות", שאל, "התסכימי להעניק לי כפרס את השוקולד?" "עסקת חליפין" כזו, לא יכלה האם שלא להסכים, וגם אם תמהה על הלהיטות שמגלה בנה לממתק, שמרה את הדבר בלבה. שימשי פנה משם לקיים את חלקו בהסכם, ולאחר שלוש שעות של לימוד ברציפו, קיבל את השוקולד והלך לו.

רק לאחר מכן התברר שהוא לא טעם ממנו ולו טעימה קלה אלא הגישו בסיפוק לאחד מחבריו, על פי סיכום מוקדם שהיה ביניהם. על מה ולמה? שימשי הבחין כמה שעות קודם לכן שהילד נוגס להנאתו קוביית שוקולד שאין עליו השגחה ראויה, ולבו נחמץ. גם בסתם יום של חול אין הדבר ראוי, אבל בפסח על אחת כמה וכמה. אלא שעובדה זו לבדה לא היה בכוחה להניא את חברו זה מלהמשיך ולאכול מן המתוק המתוק הזה, והוא לא ראה דרך אחרת להצילו ממכשול אלא אם יבטיח לו בתמורה משהו אחר העולה עליו בערכו. "אני אביא לך חצי חבילת שוקולד אחר, כשר למהדרין", פנה אליו, "ואתה תשליך את השוקולד הזה לאשפה. מסכים?" הלה ניאות להשליך את קוביית השוקולד שבידו, וכך החלה ה'עסקה', שהולידה את הצורך להוציא מאמו כמות הגונה של שוקולד, ובדרך זכה שימשי גם ללמוד ברציפות שלוש שעות תמימות...

עברו שנים ור' חיים אברהם פינקוס שוב נועד לפגישת סיכום על ענייני ממון. היה זה לקראת הצעת שידוך של אחד מילדיו, כשהמחותנים הגיעו לעומק השווה וסיכמו על הפרטים של 'כמה אתה נותן לבנך' ו'כמה אתה נותן לבתך'.

למחרת היום, הזדמן לבנו - רבי שמשון זצ"ל - ללכת עמו ביחידות, וכך יכול היה לגולל בפניו את רחשי לבו. "אבא", שאל אותו, "יודע אני היטב כמה הפרנסה דחוקה ובאילו קשיים עולה לך כלכלת הבית. אינני מצליח להבין, הרי בשידוך הזה יכולת להתמקח עם הצד השני ולהוציא מהם התחייבות גדולה יותר שהיתה מקלה עליך. למה לא עמדת על כך?"

האבא, בתגובה הביט בו בתימהון, ופשוט לא הבין מה הוא סח. "התחייבתי עבור השידוך כמוטל עלי וכפי היכולת שלי להתאמץ ולהשיג, וכי מפני האפשרות שלי ללחוץ עליהם, אקח מהם יותר?" אבא הביט בי במבט כאוב - היה ר' שמשון מספר - והפטיר "שמשון, אני לא מבין אותך!"

וכזה דמותו של יהודי מן הדור הקודם!

לשמים ולבריות

מסיפורי הילדות הידועים לנו אודות ר' שמשון זצ"ל ניתן ללמוד על שאיפות הגדלות שקיננו בו כבר מאז, והכשירוהו להעפיל במעלות התורה והיראה, עד כי גדל מאוד. אחיו וחבריו שיבלחט"א זוכרים אותו כאחד שכולו 'טוב', ושתכונת הנתינה והדאגה לזולת עומדת בראש מעייניו. ניצניה של אותה 'אכפתיות' במידה גדושה כלפי כל הסובב, שנודעה כיסוד בולט באישיותו לכל מי שבא עמו אי פעם במגע - כבר ניכרו בו בהיותו עול ימים ממש, אם בדאגה לטובתו הגשמית של זולתו ואם לטובתו הרוחנית.

המעשה הבא התרחש בשנות ילדותו המוקדמות, ונדמה שיש בו מאפיינים רבים בזעיר אנפין מדמותו הכבירה שניכרה לימים, הן בלבו שהיה ער לכבוד שמים ובגבורת נפשו, והן בכישרונותיו המקוריים והברוכים שהיו לו לכלי שרת בתורה ובעבודת שמים.

היה זה באחד מימי חול המועד פסח שבהם לא התקיימו לימודים בתלמוד תורה. שימשי פנה אל אמו בבקשה בלתי שגרתית: "אני רוצה שתביאי לי חצי חפיסה של שוקולד". האם לא הסתירה את תמיהתה למשמע הבקשה המוזרה, והעירה לו בעדינות על הכמות

נסיך אינו מתעסק בבוץ...

האוויר העילאית שהשרו הוריו הדגולים בבית שימשה כמצע גידול מתאים והיותה את היסוד שעליו נבנתה כל קומתו לימים, כשאת רוממות נפשם והליכותיהם ביקשו להנחיל לבניהם אחריהם. "א פרינץ" (נסיך), היה האבא ר' חיים אברהם אומר תדיר לילדיו, "שפילט זיך נישט מיט רינשטאק!" (-נסיך אינו משחק ומתעסק בבוץ). והיה המשפט הזה השגור תמיד על לשונו בחינוכו את ילדיו, כלל גדול ו'בית אב' שקיפל בתוכו מסכת חיים שלמה המקיפה את כל פרטי ההנהגה ומבקשת להעמיד כל פעולה במבחן האצילות של נסיך בבית המלך.

מעשה היה בסוכות של אחת משנות ילדותו המוקדמות. שימשי הקטן התבקש על ידי אמו לכבד את רצפת הסוכה, וכדרכם של ילדים ניסה להשתמט מן המטלה שהועמסה על כתפיו הצעירות. "איני מבין אותך", הוכיח אותו אביו, "בקלם מכרו את הזכות לנקות את בית הכסא של ה'תלמוד תורה', ומי שעלה התפקיד בגורלו - חש מאושר. ואילו אתה לא רץ לנקות את הסוכה?!"

מעובדות אחדות, מהן שסיפר רבי שמשון בעצמו בהזדמנויות שונות במרוצת השנים ומהן שסופרו על ידי אחרים, עולה תמונה מופלאה של בגרות בלתי מצויה כבר בשנות ילדותו המוקדמות. כזהו המעשה דלעיל החקוק בראשית הספר, שבו נתפס 'על-חם' בידי שכן גוי כשהוא אחוז שרעפים ומרוכז עד כלות הנפש בנקודה עלומה ובלתי נראית, שעה שנשמתו הטהורה להטה בבערה פנימית של "נפשי יצאה בדברו", מפחד ה' והדר גאווה, והוא באותו הפרק ילד רך בשנים, אך בן שבע או שמונה.

או העובדה הבאה, שאירעה בעת טיול מאורגן של כל ילדי הכיתה ל"מצפה כוכבים" מרהיב עין ומשובב נפש, כאשר נאחו התפעלות יחד עם חבריו ממראה עיניו. אבל בעוד שחבריו היו מוקסמים עד עמקי נפשם ממראה עיניהם, תוך שהם קוראים קריאות התפעלות והתרגשות, כדרכם של ילדים בני גילם, הלם בלבו הקט של שימשי פינקוס כאב נורא - על כך שאיננו נתון באותה התרגשות מן הבריאה הנפלאה הזו של מערכת הכוכבים, גם בסתם רגעים שבשגרה, מדי לכתו בשעות הלילה ברחוב תחת כיפת השמים הפרוסה למעלה ראש, וזרועה בריבוא-ריבואות של כוכבים אשר כוננו ידי הבורא יתברך.

תפילת תשב"ר טהורה ותמימה

הוא הילד שבהיותו בגיל שש או שבע, כאשר נכסף פעם בכל מאודו לדבר מה שלא היה באפשרותו להשיג בכוחות עצמו, פשוט קרא אל השי"ת מקירות לבו מתוך אמונה תמימה כי הוא בעל היכולת וכוחות כולם, ואמנם זכה לגילויים נדירים של קיבול תפילת תינוק של בית רבן, שאינה שבה ריקם!

מעשה מופלא כיוצא בו אירע גם הוא בשנות ינקותו בהזדמנות אחרת, שעה שהתפלל על דבר מה, והיה בטוח לאחר מכן בכל תום

הילדות שלו, שהתפילה תתקבל, עד שהתאים את הנהגתו על סמך אותו ביטחון בהשי"ת, כי המשאלה תתמלא ללא כל ספק: היה זה בליל חג השבועות של אחת השנים לאחר הסעודה בבית הוריו שבוויליאמסבורג - והוא כבן שבע שנים. אביו התכונן באותה שעה לצאת מן הבית אל בית הכנסת שבו יעשה את הלילה הקרוב בלימוד, כאשר שימשי ניגש וביקש להצטרף אליו. ר' חיים אברהם שסבר כי בגילו הרך עדיין איננו בשל לכך, לא שעה להפצרותו והורה לו ללבוש את בגדי השינה וללכת למיטתו.

חלפה כמחצית השעה, ר' חיים אברהם שכבר הספיק להגיע לבית הכנסת, נמלך בדעתו והחליט כי אם הילד כל כך שואף לקיים את המנהג ללמוד, עליו להיענות לו. הוא שב אפוא הביתה על מנת לקחת עמו אל בית הכנסת, ומה רבתה הפתעתו כאשר הבחין בו עומד על מדרגות הכניסה, לבוש בבגדי יום טוב. "שימשי, מה אירע?" שאל אותו אביו, והילד - מסיח לפי תומו דברים כהווייתם: "התפללתי בכל לבי לה' שתשנה את החלטתך ותבוא לקחת אותי, והייתי בטוח שתפילתי נענתה. לכן, קמתי מן המיטה והתלבשתי, והנני עומד כאן ומצפה לבואך..."

אחריות של ילד

לימים, כאשר ביקש להמחיש בפני קהל שומעיו מה רב כוחו של היחיד לחולל שינוי בקרב ציבור שלם, השתמש בשני סיפורים מאלפים שאירעו עמו בילדותו: "כשלמדתי בכיתה ב', היה לנו מלמד צדיק, בא בימים, שהנחיל לנו את ראשית צעדינו בלימוד החומש. יום אחד הוא הביא חבילה של סוכריות דבש והחל לחלקן לכל ילדי הכיתה בזה אחר זה. והנה אחד הילדים שפשוט לא אהב סוכריות דבש וטעמה לא ערב לחכו, קם ממקומו ועשה מעשה אשר לא ייעשה. הוא ניגש בפשטות אל פח האשפה המונח בפניה, וירק אל תוכו את הסוכרייה. כבמטה קסם, מיד לאחר מכן קמו אחריו עשרים ותשעה ילדים, ועמדו בתור ליד הפח כדי לעשות בדיוק כמוהו..

המלמד המסכן שלנו לא ידע היכן לקבור את עצמו מפני הבושה. הוא כל כך התנצל בפנינו - ילדים בני שבע-שמונה... על לא עוול בכפו! הבה נחשוב לרגע מה עשה אותו ילד, איך הוא בעצם 'הרג' את המלמד, שבסך הכול בא עם כוונה טובה להעניק לנו ממתק. הסיפור הזה פשוט מבהיל, ואילו ידע אותו ילד מה הוא עלול לגרום במעשה הפיזי שלו, אין ספק שגם כילד קטן - לא היה מעז לנהוג כך". במקרה אחר מימי הילדות אותו תיאר, מצא לנכון להתייחס להנהגתו האישית:

"בילדותי היטבתי לשחות גם בעומק הים, אבל אני זוכר את עצמי נזהר זהירות עצומה - לא להרחיק ולהיות ראשון לפני כולם. ידעתי כי מי ששוחה בראש, מושך אחריו באופן טבעי גם את יתר הרוחצים ביים שסביבו, ורק זה היה חסר לי - שאתבע בשמים על איזה ילד שאינו שחיין מצטיין, ובגללי נכנס לעומק וח"ו טבע".

חשבונות של ילד, המתאימים יותר למושגים של אנשים מבוגרים וגדולים באישיותם!

(מתוך הספר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו)

בענין זה, חביב עלי לספר את המעשה שאירע לי בצעירותי עם ראש ישיבת בריסק הגאון רבי יוסף דב סולוביצ'יק זצ"ל, בנו הגדול של מרן הרב מבריסק הגרי"ז הלוי זצ"ל, כשבא להשתתף בשמחה משפחתית בבית אבי מורי זצ"ל. הייתי אז נער, והוא ראה שאני מביט בו ממושכות, והחווה לי באצבעו להתקרב אליו. כששאלני לשמי? השבתי ששמי הוא 'אליעזר'. שאל בחיבה: "נו! כמה פעמים מוזכר בתורה השם 'אליעזר'?"

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

נדמה שההסבר לכך הוא, שהרי באופן תמידי השם מורה על מהותו של האדם, אך אליעזר שאת כל יישותו הוא הכניע תחת מרותו של אברהם, וכל מהותו ומציאותו היתה ביטול העצמיות לגמרי כלפי דעתו ורצונו, לכן כאשר התורה רוצה לכנות אותו היא קוראת לו על שם מהותו, ומהותו היתה עבדות!

אליעזר חי במחיצת אברהם בתחושה כמי שאינו קיים כלל, בטל ומבוטל!

בספר הזכרון 'אבוא בס', הובאו שיחותיו המופלאות של המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, שמסר בישיבת מיר בעת ששגלתה לעיר שנחאי שביפן. באחת השיחות הרחיב בענין מעלת אליעזר שהיה טפל לאדונו בביטול גמור והסביר לפי זה 'הרגש' חדש ונפלא במאמר חז"ל, שאמרו: "יפה שיחתן של עבדי אבות מתורתן של בנים" (הובא ברש"י כד, מב).

הוא הסביר זאת נפלא! כך:

הרי עיקר המעלה של עבדי האבות היה בכך שהיו טפלים לאבות, ומי שהוא טפל לדבר הוא נעשה חלק ממנו, טפל ממש לנטפל. נמצא שמי שהוא טפל לאבות הוא בדרגה אחרת, שהרי הוא כחלק בלתי נפרד מאברהם אבינו. לפיכך מייחדת התורה פרשה שלמה לשיחותיו של אליעזר עם בתואל ולבן, כי כשם שעלינו ללמוד

התורה מרחיבה בפרשת אליעזר לפרט את דיבוריו ומעשיו, משום ש'יפה שיחתן של עבדי אבות', אך ממעטת לספר לנו על רוממות וגדלות אישיותו של אליעזר עבד אברהם. אמנם המתבונן במדרשים ובמאמרי חז"ל השונים, הרי שמיתמרת ועולה בפניו דמות פלאית של עבד נאמן, בעל תבונה וצדקה, אדם גדול וממוסרי התורה לבני דורו.

עלינו מעט להתבונן בכך, ולהפיק ממנו את הלקחים המתבקשים מאיתנו לעבודת ה' ולתכלית האדם בעולמו:

השם 'אליעזר' נשמט מהפרשה

בשבחו של אליעזר ניתן להוסיף על מידת הנאמנות העצומה וההתבטלות הגמורה שהיתה בו כלפי אדונו:

הנה המתבונן בפרשתו יווכח ששמו של אליעזר כלל לא מוזכר בה, למרבה הפליאה, אפילו לא פעם אחת!

בענין זה, חביב עלי לספר את המעשה שאירע לי בצעירותי עם ראש ישיבת בריסק הגאון רבי יוסף דב סולוביצ'יק זצ"ל, בנו הגדול של מרן הרב מבריסק הגרי"ז הלוי זצ"ל, כשבא להשתתף בשמחה משפחתית בבית אבי מורי זצ"ל. הייתי אז נער קודם היכנסי למצוות, והוא ראה שאני מביט בו ממושכות, והחווה לי באצבעו להתקרב אליו. כששאלני לשמי? השבתי ששמי הוא 'אליעזר'. שאל שוב בחיבה: "נו! כמה פעמים מוזכר בתורה השם 'אליעזר'?"

אני שכבר נזקקתי לשאלה זו בעבר, ובחביבות נעורים בדקתי זאת, השבתי לו בבטחה שלדעתי השם 'אליעזר' מוזכר בכל התורה רק פעמיים! בפעם הראשונה בפרשת לך-לך: "הוא דמשק אליעזר" (טו, ב), ובפעם השניה בפרשת יתרו בו מציינת התורה את שמות בניו של משה: "ושם האחד אליעזר" (יה, ד).

ראש הישיבה שמע את התשובה, והגיב על תשובתי בתהייה: "דָאס אַיז דָאס?! ["זוה הוא זה?!"], וביקשני שאביא לו חומש. הוא עלעל בו מעט בעיקר בפרשת חיי-שרה. אז אמר לי בענוה ובנועם: "דו בִּיטְס טאַקָה גִּרְעָקט... [אתם באמת צודקים...], אכן בכל התורה לא מוזכר שמו של אליעזר עבד אברהם רק פעם אחת!"

מאורחותיהם והנהגותיהם של האבות הקדושים, כך נדרש מאיתנו ללמוד מעבדי האבות, משום שהם כחלק בלתי נפרד מהם, ובודאי ששיחתן של האבות חשובה יותר מתורתן של בנים, כי זה הוא עצמו חלק בלתי נפרד מתורתם של בנים!

הטפלות והביטול הזה כלפי אברהם, ניכרים בדבריו של אליעזר גם כאשר ישב מול בתואל ולבן, והיה אמור לכאורה לייצג אז את אברהם ולדבר בשמו, אך גם אז לא כינה את עצמו כפי מעמדו הרם כאפוסטרופוס על נכסיו וגם לא כגדול תלמידיו המוסר את תורתו לרבים, אלא - "ויאמר עבד אברהם אנכי" (כד, לד). למרות כל המעלות הגדולות שגילם באישיותו, ולמרות כל הסמכויות שניתנו בידו - לרגע לא שכח את יעודו ותפקידו האמיתי. עבד אברהם אנכי!

גדלות הנפש של אליעזר

והנה, המתבונן בכך ישתומם ויתפלא, כיצד ובזכות מה אכן הצליח אליעזר לרכוש את כל המעלות הרמות הללו? להיות דולה ומשקה מתורת רבו! להפיץ את תורתו ומשנתו בעולם! לזכות שזיו איקונין שלו ידמה לשל אדוניו! לשלוט ביצרו כמותו! להיקרא 'עבד משכיל' וירא השם!

הלוא דבר הוא!

ותמיהה זו תגבר ותתחזק שבעתים כשנציין מהיכן היה מוצאו של אליעזר עבד אברהם. הרי לפי דעות שונות היה בנו של נמרוד הרשע! ולפי דעות אחרות היה בן בנו של נמרוד הרשע! (ראה תרגום יהונתן לעיל יד, יד. ילקוט שמעוני כאן רמז, קט. חזקוני לעיל טו, ב. ספר 'ששלת הקבלה').

[כיצד אכן התגלגל הדבר שבנו של נמרוד נעשה עבד לאברהם? מובא ב'מדרש אגדה' (בראשית טז) שכאשר יצא אברהם מכבשן האש חי וקיים לעין כל, מרוב התפעלותו של נמרוד מגודל הנס העניק לו את בנו במתנה להיותו עבד!]

הפלא ופלא! הלוא נמרוד היה השטן של אותו הדור, שעמד ונלחם במלוא העוז והתוקף לצמצם ולהגביל את השפעת האמונה מלהתפשט בעולם. ראש המורדים במלכות שמים. בר הפלוגתא הגדול ביותר כנגד אברהם אבינו. והשאלה נשאלת מאלה! כיצד יתכן שבנו נעשה לעבד הנאמן ביותר של אברהם אבינו, והיחיד שהצליח לרכוש בכוחותיו הוא את מעלותיו הגדולות?

בעלי המוסר מאירים נקודה זו באור יקרות, וטמון בחובה מוסר השכל עצום ונפלא, הנוגע לכל אחד ואחד מבאי עולם. אך בכדי לעמוד היטב על עומקם של דברים, עלינו להרחיב מעט את הדיבור אודות השליחות שהטיל אברהם אבינו על כתפיו של אליעזר למצוא שידוך לבנו יצחק:

כמה ערבים הם דבריו הנפלאים של מגיד המישרים הגה"צ רבי שלום שבדרון זצ"ל, שתיאר בכח תיאורו המופלא וכיד ה' הטובה עליו את אופי מסירות הנפש והכוחות העצומים שהיה נדרש להם אליעזר בכדי להוציאם אל הפועל.

רש"י מביא (כד, לט) את דברי המדרש, שבת היתה לו לאליעזר והיה מחזר למצוא עילה שאברהם יפנה אליו ויבקש להשיא את יצחק

לבתו. אך לבסוף אמר לו אברהם גלויות 'בני ברוך ואתה ארור, ואין ארור מדבק בברוך'.

"נתאר לעצמנו", אמר רבי שלום, "על מכירתו ר' ראובן, עשיר ובעל נכסים, שגדלה בביתו בת נהדרת וכלילת המעלות, וכבר בהיותה בגיל שמונה-עשרה הוא תכנן עבודה נכבדות להשיאה לבחור בן עליה פלוני, שידוע כבחור משכמו ומעלה, עילוי למדן ובעל מידות אצילות, שמו הטוב הולך לפניו כאחד מבחירי הישיבות המובחרות. והוא חושב לעצמו כל העת שבעת שיבוא הרגע הנכון אזדרו לשלוח שדכן להציע אותה לבחור המדובר. הוא אף הספיק לשתף בתוכניותיו את קרוביו ומכיריו, שהצטרפו אליו לצפיה הדרוכה. -

"אך רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום". כשהגיע הבחור ההוא לתקופת השידוכים, הקדים לתת בו את עינו אחד מחשובי ונכבדי העיר - ר' שמעון שמו, שגם ביתו נודעה לשם דבר במעלותיה ומידותיה המיוחדות, ולמרות השתדלויות הרבות של ר' ראובן להקדים אותו, השידוך ההוא נסגר בשעה טובה, עם ביתו של ר' שמעון. -

"למחרת מגיע ר' ראובן לבית הכנסת עליז ושמוח. "מזל-טוב! מזל-טוב!" - קרא לעבר מכיריו. "ברוך ה' בחור פלוני מצא את שידוכו!...". כולם היו סבורים שהבחור ההוא בטח התארס עם ביתו, כפי שכל כך ציפה וייחל תמיד, ולכן הוא כה שמוח ומאושר.

"אך לא!... להפתעתם הוא מבשר בקול שבחור פלוני התארס עם ביתו של ר' שמעון... וממשיך להודות להקדוש ברוך-הוא על כך... "כמה יש להתפעל מהתנהגותו של ר' ראובן, בהשתתפותו הכנה בשמחת חבריו, למרות שהשמחה הזאת ניפצה לו חלום וורוד, שהוא כה שאף ונכסף ליישמו, ובכל זאת הוא מבשר את הבשורה בשמחה והתרגשות כזאת כאילו בתו היא היא זו שהתארסה עם בחיר ליבו. "הא! גדלות נפש מאין כמותה!

"כך בדיוק היה אצל אליעזר", הטעים רבי שלום, "אותה גדלות הנפש ניכרה בתכונותיו. הרי אליעזר היה האיש הכי נאמן לאברהם אבינו, שסמך עליו בעינים עצומות - הן בענייני הרוחניים והן בגשמיים. וכעת יש לו בת מושלמת בעלת מידות טובות וראויה להיכנס לביתו של אברהם. כבר תקופה ארוכה שפיתח שאיפה וכמיהה לזכות ביצחק כחתן, ומי לנו גדול מאליעזר שגדל בתוך ביתו של אברהם שידע היטב מה הן מעלותיו המיוחדות של יצחק, כליל המעלות. והוא מנסה שוב ושוב לעשות כל מיני השתדלויות ונסיונות כדי שתימצא עילה שאברהם יסכים להשיאו לבתו. -

"והנה ברגע אחד כל חלומותיו מתנפצים באחת, בעת שקרא לו אברהם והשביע אותו להביא אשה לבנו מבנות כנען. בזמן זה הוא מנסה שוב נסיון אחרון לומר: "אולי לא תאבה האשה", ואברהם עונה לו ברורות ובאופן חד משמעי: "בני ברוך ואתה ארור ואין ארור מתדבק בברוך", והוא מקבל את הדברים בשוויון נפש! בהכנעה! והולך לקיים את השליחות ללא עוררים, בהתלהבות, בריצה, במהירות.

"ולא זו בלבד, אלא כאשר השידוך יצא אל הפועל, הוא מיד קד על ברכיו כרע והשתחוה אל ה', והכריז: "ברוך ה' אלוקי אדוני אברהם

מסכת מתחילת א

אם תשאל את מי שעדיין לא למד גמרא הוא יגיד לך שכל ספר מתחיל בדף א'

אם תשאל כל ילד בחיידר הוא יגיד לך שכל המסכתות מתחילות בדף ב'

אם תשאל תלמיד חכם, הוא בודאי ישיב שהמסכתות בבבלי מתחילות בדף ב' והירושלמי בדף א' גם אתה בוודאי בדרך להיות תלמיד חכם, ולצורך כך אתה חייב גם ללמוד ולעמוד ולדעת את התלמוד הירושלמי.

פרטי התוכנית:

ניתן לשמוע בקו השיעורים של 'דרשו'
0 7 7 - 2 2 2 2 6 6 6

ברכות הה בדף בדף

הצטרף גם אתה ללימוד
'דף היומי הירושלמי',

עם התחלת המחזור החדש ופתיחת
תוכנית הלימוד והמבחנים של 'דרשו' -

'קנין ירושלמי'

עם מילגה של כ-400 ש"ח לחודש

אם לא עכשיו אימתי?

לבירורים:
02-5609000

לרישום:
בעמדות נדרים פלוס

לשמע תשובתו זאת, נזדעזע העשיר עד עמקי נשמתו, וקרא להרב לפינה צדדית באומרו לו בצורה נחרצת, שמע נא! אם לא גומרים את השידוך כעת, ידוע תדע שזה שפיכות דמים של ממש מרוב הבושה והביזיון שיגרם לי, לאחר שכבר נתפרסם בקרב אנשי עירי, שאני הולך לגמור שידוך עם בת הרב...

מתוך שיחה מיוחדת של כ"ק מרן אדמו"ר מתולדות משה שליט"א בענין ההתבוננות וההסתכלות הנכונה שבכל דבר

מאת: ח. יודלביץ

"אנכי בדרך נחני ה'" (בראשית כ"ד, כ"ז)

במעט התבוננות והסתכלות נכונה מת"צב האדם בדרך טובה, לראות בצד הנכון, שהכול הוא מאת ה' בהשגחה העליונה ולטובה. והדברים אמורים בכל מהלך החיים, שאם מסתכל האדם על הצד הנכון, הרי שנתעורר בו רגשות שמחת הנפש, והוא חי חיי שלוה על מי מנוחות, ואם אין הוא מתנהג כך, נמצא הוא תמיד במיצרי נפשו. וכדי לחזק דברינו נביא סיפור שיש בו ללמד על הכלל כולו, פעם היה מלמד אחד, שנכנס לאחד מכיתות לימודו ואמר לתלמידיו כך: ילדים יקרים, היום יהיה מבצע מיוחד, מי שיקשיב יפה את כל השיעור ויחזור עליו, יהיה לו האפשרות לצאת החוצה לשחק ולטפס על ההר הגבוה הנמצא ממול לכיתה.

כמובן מאליו שכל התלמידים הקשיבו בקשב רב במהלך כל זמן השיעור, ואכן בסופו של דבר יצאו ועלו וטיפסו כמה פעמים על ההר, וחזרו כולם נוטפי זיעה, מפני שהיה זה יום חם מאוד, וחזרו וביקשו מן המלמד שיתן להם עוד פעם "תענוג" כזה, לעלות על ההר הזה, היות שלמדו טוב, והרבי הסכים לזה, באומרו אכן צודקים אתם... והרי למדתם כל כך טוב.. צאו לכם עוד פעם ועליתם בהר... וכך היה נראה הלימוד באופן המעולה ביותר בכיתתו של המלמד המשכיל הזה.

אך לעומת זאת במקביל, היה שם מלמד אחר שנכנס בבוקר לכיתתו שלו, והתנהג עם תלמידיו בנוסח שונה לגמרי, וכה אמר להם: שמעו נא ילדים שובבים, היות שאתמול רבים מהילדים לא הקשיבו לשיעור, לכן היום כל מי שלא יקשיב לשיעור, ובכן, רואים הנכם את ההר הגבוה מבעד לחלון? מי שלא יקשיב היום יקבל עונש, שיצטרך לעלות כמה פעמים על ההר ממול... בחום היום... כמובן שהתלמידים פחדו מעונש קשה כזה, והתאמצו להקשיב בכל השיעור עד תומו... אך לדברינו למדנו מזה, כי לאותה פעולה יכולה להיות משמעויות שונות, והכל תלוי בנקודת המבט, שהרי בעוד המלמד הראשון הצליח להחדיר בהם כי לעלות בהר הוא שעשוע והנאה, המלמד השני החדיר בהם מאותה פעולה עצמה פחד ויראת העונש.

מספרים על איש עני ואביון אשר מצא לעצמו דרך להרוויח כסף על ידי שנתקרב ונתחבר לאיזה גביר, והתחיל להציע לו שידוכים לבנו,

וכל פעם שבא בהצעה ביקש איזה פרוטות בעבור זה שהציע, וכך היה לו פרנסה זמן מה, מאחר שכל השידוכים שהציע ירדו מעל הפרק, כיון שהלה רצה שידוך מכובד יותר כמו בת של עשיר או של רב. אך לאחר תקופה מסוימת שוב לא שעה הגביר כלל להצעותיו, אז הגיע העני הזה עם הערמה ברעיון מצוין, כשהוא מציג לפניו הצעה מושלמת, את בתו של הרב מעיר אחרת, והלה נהנה מאוד מהצעתו, לאחר שאמר העני שכבר דיבר שם עם הצד השני, והרב דשם חושב מזה ויברר הדבר, ובינתיים ביקש ממנו 'השדכן' קצת כסף על כך. ולאחר זמן מה בראות העני בצר לו, כי תם מקור כספו, פחו עליו יצרו, ועמד וזיף השדכן מכתב מהרב, שבו כתב שהוא מסכים לשידוך רק מבקש איזה נדן, ואם הצד השני מסכים אז יוכל לבוא לביתו, ולגמור הענין בכי טוב.

וכשהראה לו את המכתב מהרב, פרצה השמחה בקרב בני המשפחה, ותיכף התחילו בהכנות לנסיעה עם מתנות כנהוג, (כמובן שהשדכן ביקש כבר כסף שדכנות מתחילה), וכשהגיעו בשערי הכניסה של העיר שלחו שליח להודיע לכבוד הרב שהמשפחה תגיע בתוך זמן קצר, והיות שהרב לא ידע מאומה מכל הנעשה, לא התייחס כלל לדברי השליח, ולא הלך לקבל פניהם.

והנה המה ראו ותמהו מאוד על דבר זה שהוא לא כנהוג, וכשהגיעו אל ביתו, פנה הרב והראה לשליח, איזה חדר שמייוחד לאורחים הרגילים לבוא לעיר שם, והראה לו ששם ישכן את המשפחה, ומה

בהם, הח"ח אמר אם רוצים לדעת על חשיבות של איזה דבר יסתכלו כמה מוזנח הוא, ובמעט התבוננות והסתכלות נכונה מבין האדם לנכון כמה גדול כח התפילה יותר מריבוי ההשתדלות.

החת"ס אמר מעולם לא קנאתי באדם, פרט לאדם אחד שהיה מוריד דמעות בתפילת מנחה רגילה". ואספר ממה שממעתני מיהודי אחד ז"ל, שרצה לגמור שידוך למזל"ט עבור אחד מבניו, אך הצד השני דרש ממנו סכום גדול, ולא היה לו שום מקור ואפשרות להשיג סכום גבוה כזה, וברוב צרתו הלך והשתטח על כמה קברי צדיקים, ודיבר שם אל ה' בצעקת הלב. והנה כבר באותו יום ארע לו נס גדול - שבא אליו בעל עסק חדש ומשגשג, וסיפר, שמישהו הציע לו את שמו כאדם שכדאי לרכוש אצלו יין, שבזה היה עסקו של יהודי זה לייצר יין, ונתן לו במזומן 36 אלף דולר כדמי קדימה, ותיכף הלך היהודי וגמר השידוך בלב שמח.

והיה כאשר הגיע שוב לאותו שלב בחייו - שעמד לקראת שידוך לבנו השני, הלך שוב להתפלל שם, כי סבר אם הועילו הצעקות בראשונה לבטח יועילו גם בשניה... אולם כעת לא פעל מאומה, וכל זאת, כי עכשיו בפעם השניה כבר היה חסר לו את אותה צעקת הלב כיון שהלך אז כמו בעל הבית ואיש מכובד, והרי רחמנא ליבא בעי, שיצעק באמת אל ה' כצעקת הדל.

השבוע יצא לנו לשמוע סיפור מבעל המעשה עצמו. שסיפר לנו בחור מבוגר בא בשנים שנסע למאמע-רחל להתפלל ולשפוך שיחו לה' שבזכותה ישמע ה' את תפילתו הזכה על זיווג המתאחר ובושש מלבוא.

וכשחזר לביתו, אמר להוריו שב"ה פעל נשגבות בתפילתו, והוסיף לאמור שגם זוגתו העתידה היתה שם באותו זמן. ויחשבוהו כולם למשוגע בעיניו, הכיצד ומאיפה הוא יודע? ומה גם שבאותו זמן לא היתה מונחת על השולחן שום הצעה של שידוך, ומאין לו מי היא זיווג שנכחה כביכול שם באותו זמן?

ברם לא שאלוהו עוד שאלות על כך כי הבינו שבין כך אלו המה פטפוטי מילי בעלמא של בחור מבוגר, מחמת צערו ותקוותו המיוחלת אשר בוששה. אמנם לאחר שנעשה השידוך המיוחל התברר כי צדק בדבריו אלה, כי אכן באותו עת היו שניהם עומדים ליד קברה של רחל אמנו, והקב"ה נתן בו הרגשה לדעת שכן הוא.

ולפי דברינו אין לנו שום עצה ופתרון אלא "תפילה". הביטו וראו כמה אנשים חיים בדמיונות, חושב האדם שהשתדלות זו או אחרת תעזור לו, ובסוף הכל נהפך להם על פיהם. וכבר הזכרנו המעשה בבחור אחד שהיה מרבה לשוחח עם חבריו שעות על גבי שעות כשכל כוונתו להתרועע עמו היתה, בשביל שבתור חבר נאמן יגיד עליו דברים טובים בעת שיבואו לברר עליו בשידוכים. ובסוף כאשר ביררו עליו אצל בחור זה, אמר שבחים גדולים למאוד, שהרי מצוה הוא של הכרת הטוב.

וכך היה אומר 'הוא מצוין מאד בכל מעשיו ונחמד בכל ענייניו ובפרט בבין אדם לחבירו הוא געוואלדיג', ובפליטת פה הוסיף בתמימות שהוא מדבר עמו שעות על גבי שעות, וכוונתו היתה להגדיל הדבר להראות כמה טוב הוא בבין אדם לחבירו, אך מתשובה זו הסיק אבי

מאד השתוממו כי הרב אינו עושה שום עסק מהם. ואז ניגש ראש המשפחה אל הרב ושאלו בתמיהה: כבוד הרב, אני באתי לגמור השידוך עם בתו של הרב, ולמה אינו מכבדני כראוי למחותן? והרב הסתכל עליו בפליאה ושאלו, על מה אתם מדברים? ואז הוציא העשיר את המכתב, ומיד תפס הרב את הענין שזה "שטיקעל" של איזה שדכן, וענה לו, אני לא יודע מכלום, כל זה הוא שקר גמור.

לשמע תשובתו זאת, נזדעזע העשיר עד עמקי נשמתו, וקרא להרב לפניה צדדית באומרו לו בצורה נחרצת, שמע נא! אם לא גומרים את השידוך כעת, יודע תדע שזה שפיכות דמים של ממש מרוב הבושה והביזיון שיגרם לי, לאחר שכבר נתפרסם בקרב אנשי עירי, שאני הולך לגמור שידוך עם בת הרב. וגם זאת, כי בני הבחור לא יוכל לסבול את הצער הגדול הזה, כשמוע הרב את דבריו חשב קצת וענה לו, הבה נשאלה את פי הנערה - בתי, וסיפר לבתו את כל הענין, והסכימה לפגוש את הבחור, ומצא חן בעיניה והתרצתה, ובשאלת פיה אמרה הן! וגמרו את השידוך למזל טוב.

ובבוא זמן החתונה אשר נערכה בכבוד וביקר, בעת סעודת הנישואין שמח הרב שמחה גדולה עד למאוד בשמחה שפורצת גבולות, וצהלתו בפניו עד כדי שבעת הריקודין רקד הרב באופן משונה שלא לפי דרכו, והיו מן הרואים עומדים משתאה מאד מה זה ועל מה זה, הלא הרב "נפל" בשידוך זה בעל כרחו שלא ברצונו, שהרי לא היה עושהו מלכתחילה, ורק כדי שלא יהיה בזיון ושפיכות דמים לצד השני עשה כדבר הזה?

ואחרי הנישואין באו המקורבים לשאול על זה ומה פשר הדבר, ויענה הרב ויאמר, הרי שידוך זה הוא מן השמים, ואם לא הייתי רוצה היה יכול לקרות ח"ו מקרה רע לבתי שאסכים על כרחך, ואז בוודאי היה שידוך כזה טוב בשבילה, לכן אני שמח שנגמר השידוך באופן הרגיל בלי שום מקרה רע וכדומה, וב"ה שהכול על מקומו יבוא בשלום.

ועובדא זה מלמדינו בינה, כיצד היתה דרכם של הצדיקים החיים באמונה פשוטה, להסתכל נכונה בכל דבר ודבר, לראות את כל הקורה סביבם בצורה כזאת שכך גזר הקב"ה, והיו אף שמחים בזה, כי הבינו המה שכל זה בא לטובת האדם, וממנו ניקח כולנו עצה, איך לעבוד את ה' בעבודה תמה ונקיה באמצעות האמונה, כי על האדם להתבונן רבות כי הכול הכול מהשי"ת לבדו, ובאמונתו זאת יסיר מלבו כל דאגה, ושוב כבר לא יצטער משום דבר.

כי מי שחכמת אלוקים בקרבו מוצא מרגוע לנפשו, כי יודע הוא שהכול הוא ממעשי האלוקים, ואדרבה מרוצה הוא עד מאוד, שהרי הקב"ה עושה רק טוב להאדם, ואינו מפסיד כלום, וכל כמה שהאדם חי עם זה יותר ויותר, שוב אין מציקים לו הקושיות לא בנפש ולא ברוח. וכשחוזר הדברים האלו תמידין כסדרן, הריהו חי במידת ההשתוות ואין לו יסורים כ"כ בין בבין אדם למקום, בין בבין אדם לחברו.

מוטב לפנות ישר לרבוש"ע!

אליעזר עבד אברהם ידע נכונה איך להתפלל אל ה', וכמו שביקש "הקרה נא לפני היום" ואכן קיבל הקב"ה את תפילתו במהרה, ואחד מהדברים העומדים ברומו של עולם הוא תפילה ובני אדם מזלזלים

והנה כאשר נקש החתן המיועד על דלת ביתם, באותו רגע ממש אחד הילדים משך את המפה עם כלי הזכוכית והם צנחו על הארץ ונשברו לרסיסים בקול רעש גדול

סיפורי הוד קדומים מתוך קונטרס השידוכים למו"ר הגאון רבי אליהו ברוך פינקל זצ"ל

הרב ישראל ליוש

בפרשתנו מסופר על השידוך הראשון בתורה, שידוכם של אבותינו הקדושים 'יצחק ורבקה', ו'מעשה אבות סימן לבנים', וע"כ מוטלת עלינו החובה ללמוד מפרשה זו כיצד לנהל ענין חשוב זה, עפ"י השקפת התורה הק'.

מו"ר הגאון רבי אליהו ברוך פינקל זצ"ל, נוהג היה מידי שנה בליל שבת פרשת 'חיי שרה', לשאת דברי הדרכה לבחורים העומדים במסע חייהם בתחנת השידוכים, וללמד מתוך פסוקי פרשת שידוכם של אבותינו הק' 'יצחק ורבקה', כיצד עליהם לגשת לענין נשגב זה, שעל תילו יעמוד ביתם הנאמן בעזרה"ת.

דברי ההדרכה היו מבוססים על פרפראות חכמה ופירושים נאים מדברי רבותינו מפרשי התורה ז"ע, ואף היו מתובלים ב'מעשה רב' וסיפורים נפלאים בעלי ניחוח של 'הוד קדומים', אותם שמע רבינו זצ"ל מרבותיו והעבירם לתלמידיו, שומעי לקחו, בסגנונו המיוחד, כאשר הלקח המתבקש מתנגן לא רק מתוכן הסיפור, אלא גם מצליל האמירה ומצוף הדבש הנוסף משפתי אומרים.

היריעה במאמר זה לא תוכל להכיל את כל מאמרו של רב אלה ברוך, הקושיות, התירוצים ודברי התורה הפלאיים. נדוג מתוכו לפחות את הסיפורים, ויהיו אלו המעשים סימן לבנים...

מנהג לקרוא לחתן ביום חופתו בפרשת 'חיי שרה'

רב אלה ברוך היה פותח את דבריו בדברי ה'רבינו בחיי' בפרשת השבוע: "ע"כ הוקבע בישראל לקרוא פרשה זו לחתן ביום חתונתו, להזכיר העם שיזהר בנישואיו, ושלא יקח אשה לשם יופי... ולא לשם ממון... ולא לשם שררת הקרובים ובני משפחות שיהיה נעזר בהם ויוכל להשתרר... אבל צריך שתהיה כוונתו לשם שמיים ושידבק במשפחה הגונה, לפי שהבנים נמשכים במידותיהם אחר משפחת האם, כי כן טבע ביין להיות טעמו נמשך אחר הכלי אשר עמד בתוכו." כאשר התורה מספרת שאברהם אבינו השביע את אליעזר עבדו אודות השידוך לבנו יצחק, היא מציינת שאליעזר היה 'זקן ביתו המושל בכל אשר לו'. לשם מה מדגישה זאת התורה דוקא בסיפור השבועה?

מרון הגר"ח ז"ע הביא בשמו של הספר 'באר מים חיים' שלמד מכך לימוד עצום, עפ"י מעשה באורח שהגיע לעיר שלא הכיר שם אדם

ולא ידע אם יוכל לסמוך על כשרות המאכלים שם. כאשר ראה את הקצב, החליט עפ"י מראהו המהודר כי שוחט נאמן הוא, וכי אפשר לסמוך על כשרות הבשר היוצא תחת סכינו.

כעבור כמה ימים, פגש אותו הקצב וביקש ממנו הלוואה, נענה האורח ואמר: "הכיצד אוכל להלוות כסף לאיש אשר איני מכירו...?" נמצנו למדים שקלה דעתם של בני אדם לסמוך על מי שאינם מכירים בעניינים רוחניים, יותר מאשר בעניינים גשמיים. ואת זאת רצתה התורה ללמד, שאברהם אבינו לא נהג כן, אלא למרות שהוא סמך על אליעזר עבדו בכל ענייני ביתו הגשמיים, הוא נתן לו למשול בכל, מכל מקום בעניינים רוחניים כמו מציאת שותפה לבנו לבניית עם ישראל, הוא לא סמך עליו עד שהשביעו.

שידוכו של מרון ה'חפץ חיים' ז"ע

פעמים יש מעלה דוקא בבת עניים, כפי שמסופר שפעם שאלו את מרון ה'חפץ חיים' ז"ע על הצעת שידוך של בת ממשפחה עניה, נענה ה'חפץ חיים' ואמר: 'יש לבדוק אם יש לה עוד מעלות מלבד מה שהיא בת עניים...'

ועובדה הוי ב'חפץ חיים' דידיה, אחר שאביו נפטר ואמו נישאה בשנית ליהודי שהיתה לו בת מבוגרת, והוא דרש ממנה לשדך את בתו הבוגרת עם בנה 'ישראל מאיר', שהיה צעיר ממנה בכמה שנים. ה'חפץ חיים' הסכים לבקשת אמו, שנדרשה לשידוך בכל תוקף ע"י בעלה, אך אחיו לא הסכים לשידוך בשום אופן. הוא טען שעליו להשתדך עם בת עשירים ומיוחסים, כדי שיוכל לישב בשלוה וללמוד תורה בלא שיפול על צווארו עול הפרנסה. אך ה'חפץ חיים' היה איתן

כעבור תקופה יצא בחור מצוין מהישיבה לטייל ביער והנה הוא רואה מעטפה מונחת על העץ, הוא הוריד את המעטפה וקרא את תוכן המכתב. הדברים נגעו היטיב לליבו והרגיש כי יש בזה השגחה פרטית שהוא בדיוק הבחור שמצא את המכתב

אשה שיש לה השקפות קלות, אם היא וותרנית, מאשר להשתדך עם חברתה שאניה וותרנית, וכמובן כל אחד יעשה בזה שאלת חכם... מעשה נורא ונפלא סיפר בענין זה הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל: בעל ה'ברוך טעם' עמד לגמור שידוך עבור בנו, והנה כמה רגעים לפני שבאו המחנות לביתו לסכם את עניני הממונות, שמע ששואב המים של העירה נחלה במחלה קשה ומעתה לא יוכל לפרנס את בני ביתו. הדבר נגע מאוד לליבו וצער הרב היה ניכר היטב על פניו. כאשר באו המחנות, שאלו אותו מדוע פניו נפולות? והוא סיפר להם על דבר האסון אשר קרה לשואב המים. והם התפלאו מאוד על כך שלוקח לליבו כל כך את צרתו של שואב המים. כשהבחין בעל ה'ברוך טעם' בפליאתם, החליט שאינו סוגר עמם את השידוך, "אם אלו הן המידות של ההורים" - הסביר - "שאינם מבינים את מי שנושא בצרתו של הזולת, איני רוצה להשתדך איתם..."

מהיכן הכיר רבי אליהו לופיאן את כלתו של רבי יצחק אזרחי?

המהודר ביותר, היה אומר רב אליהו ברוך, לקחת בת שבשורשה היא בעלת מידות, ולא שעבדה על עצמה כדי להיות כזאת, וסיפר ע"ז שכאשר בא הגה"צ רבי אליהו לופיאן זצ"ל לשיבת מיר כדי לחפש חתן לבתו, ביקש ממרן המשגיח רבי ירוחם זצ"ל בחור שנולד עם מידות טובות, וכלשוננו: "א'גיבארענער בעל מדות, נישט א'גווארענער בעל מידות" [בחור שנולד עם מידות טובות, ולא בחור שנהיה בעל מדות]. והמשגיח הציע לו את הגאון רבי ליב גורביץ זצ"ל. למדנו, הטעים רב אליהו ברוך, שהגם שרבי אליהו לופיאן היה מענקי בעלי המוסר ומרא דשמעתתא דתורת תיקון המידות, מכל מקום כאשר חיפש שידוך לביתו חיזר אחר המהודר ביותר, והוא בחור שבשורשו הוא בעל מידות ולא שתקן את מידותיו במרוצת השנים. ושוב מעשה בענין זה, סיפר לי הגאון רבי יצחק אזרחי שליט"א

בדעתו להיענות לבקשת אמו ובעלה, כי סבר שאם לא יעשה כן, תתבזה אמו בעיני בעלה. ואכן נסגר השידוך בשעטו"מ. לימים, אמר ה'חפץ חיים' שיש מחבריו שהשתדכו עם בנות עשירים ובכל זאת עזבו את לימוד התורה, ודוקא הוא שהשתדך בלא ממון רב, נשאר להגות בתורה כל ימי חייו, בתמיכת אשתו ובזכות אישיותה הרמה.

המכתב העלום ששידך בין בחור כליל המעלות לנערה בעלת מום

את המעשה הבא שמע רב אליהו ברוך מהגאון רבי אהרן קרייזר זצ"ל, מחשובי תלמידי מיר. בעיירה 'מיר' היתה נערה שהיה לה גיבנת בגבה. משכך, לא מצאה את זיווגה ההגון שיאות לקחתה עם מומה. בראותה שהשנים חולפות והיא מתבגרת בבית אביה, עשתה מעשה. היא כתבה מכתב בו היא פירטה את מצבה העגום, ולאחר מכן הבטיחה לבעלה בעתיד שהיא תקדיש את כל ימי חייה למענו ולמען ביתם שיקמו יחדיו, והיא תמסור את נפשה כדי שיוכל לישב באהלה של תורה, ותתמסר בכל עוז לחינוך הילדים לתורה ויראה.

כאשר סיימה לכתוב את המכתב, הכניסה אותו למעטפה וכתבה עליה 'אישי למוצא המכתב', והניחה את המעטפה על עץ גבוה ביער הסמוך לעיירה 'מיר'.

כעבור תקופה יצא בחור מצוין מהישיבה לטייל ביער והנה הוא רואה מעטפה מונחת על העץ, הוא הוריד את המעטפה וקרא את תוכן המכתב. הדברים נגעו היטיב לליבו והרגיש כי יש בזה השגחה פרטית שהוא בדיוק הבחור שמצא את המכתב, ולמרות שהיה בחור מצוין, גבוה ונאה, חשב להיענות לבקשתה ולישא את הנערה הזו לאשה.

טרם שהחליט סופית בענין, הלך להתייעץ עם ראש ישיבת מיר, והוא השיבו שאם אכן הוא מרגיש שיש במציאת המכתב השגחה פרטית, הוא יכול לעשות את השידוך. הבחור יצא מחדרו של ראש הישיבה כשהוא איתן בדעתו לישא אותה לאשה, לשם שמים.

הגר"א קרייזר היה מספר שהכיר את הבחור הנ"ל ואת ביתו שהקים, ותמיד היה מתפעל מקדושת ביתו, שכל ילדיו היו יראים ושלמים, ותלמידי חכמים עצומים.

שידוך בן ה'ברוך טעם'

שהתבטל רגע לפני שהוא נסגר

מידותיו של אדם באים לו בירושה מאבותיו, "על כן" - אמר הסבא מסלבודקא ז"ע - "נקראת המסכת העוסקת בענייני מדות 'אבות' ולא 'מדות', ללמדנו שהמדות הטובות באים לאדם בירושה מאבותיו. ודומה לזה שמעתי מפה קדשו של מרן המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוינסטיין זצ"ל שמה שאמרו חז"ל: 'הנושא אשה צריך לבדוק באחיה', היינו לבדוק אם הם בעלי מדות, כי המדות עוברות בירושה ורוב בנים דומים לאחי האם.

ושמעתי מהגאון רבי משה יהושע לנדא זצ"ל ששמע ממרן החזון איש ז"ע שבשעת הדחק, כאשר אין ברירה, עדיף להשתדך עם

דרישתו.

לימים התארס הבחור בשעטו"מ. אז קרא לו רבי שלמה זלמן ואמר לו שלא כדאי שאמו תגור אצלם, כי זה יכול להפריע להם ב'שלוש בית'. "אינני מבין - התפלל הבחור - 'הרי לא מכבר ראש הישיבה הסכים עם דרישתי ואף ביטל את דעת חבריי, אם כן מה השתנה...?'
"האמת שאינני סבור שטוב שאמך תגור אתכם" - השיב לו רבי שלמה זלמן - "אלא שמפני שידעתי שאשה שתסכים לדרישה כזו, משמע שהיא בעלת מידות טובות ומיוחדות, על כן לא הפרעתי לך לבדוק את מידות רעייתך לעתיד ע"י דרישה זו, אבל עתה אחר שכבר בדקת שהיא בעלת מידות טובות, למען שלום ביתכם לא כדאי לך שאמך תגור אצלכם..."

'וישתחו ארצה לה' -

מכאן שמודים על בשורה טובה'

אחר כל העצות שנלמדו בענייני שידוכים מביאורי פסוקי התורה, היה רב אלה ברוך מעורר מדברי רש"י על הפסוק (בראשית כד נב) 'ויהי כאשר שמע עבד אברהם את דבריהם וישתחו ארצה לה', 'מכאן שמודים על בשורה טובה' שצריך להודות ולהלל לבורא עולמים על רוב הטובות שעושה עמנו בכלל ובפרטי בענייני שידוכים שרואים בחוש איך שהכל מונהג בהשגחה עליונה לפרטי פרטים.
והיה רגיל לספר מה ששמע מהגאון רבי נטע פריינד זצ"ל שכאשר הגאון הצדיק רבי שמואל אהרן יודלביץ זצ"ל הכניס את בתו בברית האירוסין עם בחור תלמיד חכם מופלג, שמח מאוד על שזכה לחתן כה דגול, ונכנס לחדר הפנימי ואחר שסגר אחריו הדלת ראו המציצים מבעד לחלון איך שהוא פורס מחצלת על הארץ, ומשתחוה לה' כל גופו בפישוט ידיים ורגליים, לקיים מה שנאמר: 'וישתחו ארצה לה' - מכאן שמודים על בשורה טובה'.

סדר א' של שבע וחצי שעות -

ההכנה הראויה לשידוכים

ונסיים במעשה שהיה רב אלה ברוך מספר על תקופת היותו בשידוכים. הוא למד אז חברותא בסדר א' עם הגאון רבי חיים קמיל זצ"ל, ורבי חיים הורה לו שבזמן השידוכים צריך להרחיב את שעות הסדר ראשון לשבע שעות ולסיימו רק בשעה שלוש וחצי אחה"צ, ובשעות הערב יוכל להתעסק במה שצריך בענייני השידוכים.
וכל תורת ההדרכה לבן הישיבה של רבינו הגאון רבי אליהו ברוך זצ"ל, הלא הם כתובים בקונטרס השידוכים הנדפס בספר הנכבד 'משולחן רבי אליהו ברוך' על חומש בראשית, ואנו בדלותנו העתקנו רק הסיפורים והמעשים, למשוך לב הקוראים לעיין בקונטרס ולהחכים...

שכאשר בא בברית האירוסין עם בת דודינו ראש הישיבה הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, בא להתברך אצל הגאון רבי אליהו לופיאן זצ"ל, וכששמע מי הכלה, התחיל רבי אליהו לשבח אותה שהיא בעלת מידות טובות ועוד שבחים כהנה וכהנה.

רבי יצחק התפלל ושאל את רבי אליהו מהיכן הוא מכיר את הכלה? "אני מכיר היטב את אביה רבי חיים שמואלביץ ואת רעייתו בת ראש הישיבה הג"ר רבי אליעזר יהודה זצ"ל" - ענה לו רבי אליהו - "וכיון שמדות עוברות בירושה, הרי זה כמי שאני מכיר את הכלה עצמה שהיא בעלת מידות טובות..."

בזכות הצלחות שנשברו, נשברה הצלחת בוורט

הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל סיפר על הדרך בה הוא בדק את מידותיה של רעייתו: לפני שהתארס, חמיו נשא ונתן עמו בדברי תורה במשך שלושה ימים, כדי לתהות על קנקנו אם מלא הוא בתורה. לאחר שהיה מרוצה מידיעותיו וכבר רצה לסגור את השידוך, ביקש ממנו רבי יחזקאל כי לפני כן הוא רוצה לפגוש את המדוברת, לבחון את אפיה ואת מידותיה.

נקבעה זמן לפגישה בביתם, ולקראתה ערכו בני הבית את השולחן עם כלי הזכוכית היפים ביותר שהיו ברשותם, כראוי וכיאה לפגישה עם בחיר עולם הישיבות, העומד להשתדך עם ביתם.

והנה כאשר נקש החתן המזועזע על דלת ביתם, באותו רגע ממש אחד הילדים משך את המפה עם כלי הזכוכית והם צנחו על הארץ ונשברו לרסיסים בקול רעש גדול.

הרב אברמסקי ראה את כל המתרחש מבעד לדלת הבית, והנה הוא רואה שהנערה המדוברת נגשת לילד מושך המפה הנבון, ובמקום לכעוס ולהתרגז על שבאי שימת לב מיותרת שיבש את שמחתה, היא ליטפה אותו והרגיעה אותו באצילות מיוחדת.

כשראה זאת רבי יחזקאל הגיב שהוא מוכן לסגור את השידוך מיד ואינו צריך להיפגש עמה לפני כן, הוא כבר ראה את מידותיה הנאצלות, כיצד התנהגה ברוגע ובשלווה בשעה כזו, וכמה רחוקה היא ממידת הכעס.

האם ראוי שהאם האלמנה

תגור אצל בנה אחר נישואיו, או לא?

בחור מיישיבת קול תורה התבגר ולא מצא את זיווגו, כי תנאי קשה היה לו לבת זוגתו, שאמו האלמנה תגור בביתם לאחר נישואיהם. חבריו שדאגו לו מאוד ביקשו מהגאון רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל שידבר על ליבו לוותר על דרישה קשה זו, אך רבי שלמה זלמן לא הסכים עימם ואמר שהבחור צודק ואינו יוכל לדרוש ממנו לוותר על

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

מדוע

לא הצליח נח להשפיע לטובה על בני דורו ולהחזירם בתשובה?

כיצד

עזב א"א את הקב"ה ורץ לקראת אנשים שהיו נראים כעובדי ע"ז?

מדוע

לא נחתם דינם של דור המבול אלא על הגזל, הרי הם עברו על כל העבירות החמורות?

עכשיו
במבצע
מיזחד
בשיווק
ישיר

02-5609000

להבין את הפשט, להעמיק בעיון, להאיר את פסוקי התורה בהבנה ובבהירות, כל התשובות לכל השאלות

3 כרכים על המשה חומשי תורה

יְדֵרֵשׁ דָּוִד

מאת רבי דוד הופשטטר שליט"א

חודש לפני החתונה התקשר אלי חבר טוב ואמר לי שיש לו סכום של כמה עשרות אלפי שקלים שהוא יכול להלוות לי אם אני צריך... הייתי המום. קראתי על כאלו מקרים בספרים של 'מחניים' לא חשבתי שזה קורה באמת, שמישהו מתקשר אליך ומציע לך הלוואה בלי שביקשת???

כיצד אפשר לעמוד בהוצאות הכבדות של נישואי הילדים, ומה הפיתרון למקרה שהחתן דגן מרגיש מסכן כי ההורים לא מבינים את הצורך שלו דווקא בשטריימל היקר יותר

הרב עמרם בינעט

בפרשתנו, פרשת 'חיי שרה' אנחנו לומדים על המושג של 'שידוכים', ועל נושא החתונה, כיצד הוקם ביתם של יצחק אבינו ורבקה אמנו, מה היו הפרמטרים שלפיהם הורה אברהם אבינו לעבדו אליעזר לבחור את הכלה המיועדת לבנו יצחק, כל נושא הסבלונות והנדוניה, כיסוי פני הכלה ועוד ועוד.

בספרים הקדושים כתוב ש'הקריאה מעוררת את הזמן והזמן דורש את תפקידו', וכשקוראים בתורה בנושאים אלו זה מעורר את העניין הזה, וזה זמן טוב להתפלל על מעוכבי השידוך שימצאו את זיווגם ההגון להם במהרה.

אנחנו גם רואים שהחלק הכי חשוב והעיקרי בכל הנושא של מציאת הזיווג המתאים טמון בכח התפילה, ולא בכדי אנו זוכים בפרשה זו ללמוד ש'יפה שיחתן של עבדי אבות מתורתם של בנים', כי השיחה היא התפילה כמו שנאמר בפרשה 'ויצא יצחק לשוח בשדה' ואמרו חז"ל שתיקן אז את תפילת מנחה. ואם בשידוכים עסקינן הרי אנחנו יודעים שמותר לארס אישה אפילו בתשעה באב, בגלל החשש של 'שמא יקדמנו אחר' ואף על פי שארבעים יום קודם יצירת הוולד מכריזים בת פלוני לפלוני, עדיין יש את החשש שמא יקדמנו אחר ברחמים...

ולמעשה, כי מי שכבר חיתן ילד או שניים יכול לכתוב ספר שלם מהניסים והנפלאות שליוו אותנו, כשרואים בחוש שהכספים מגיעים ממקורות כל כך לא צפויים ולמרות שההוצאות הן בסכומים לא מבוטלים בכלל, בפועל אנשים מצליחים לעמוד בהן בדרכים פלאיות.

הרה"ק מבעלזא זיע"א היה אומר שמי שמחתן ילד ואינו קונה מלבוש נאה לעצמו כי הוא חס על כספו, צוחקים עליו בשמים, כי שערי השפע נפתחים. זה כמו אדם שהיה בתקופה שבה ירד מן לבני ישראל, וחושש לקחת 'עמר' שלם לגולגולת, וכי על ידי שלא תיקח ישאר לך יותר למחר? כל אחד מקבל את שלו במידה ובמשורה, וזה מספיק לו לכל צרכו בדיוק.

נכנסתי לפני החתונה של בני בכורי, לכ"ק מרן אדמו"ר מוישניץ בית שמש והוא אמר לי שכשהוא חיתן את בתו הראשונה, היה מישהו שמיוזמתו החליט לקחת על עצמו את כל הוצאות

החתונה העיקריות. לקראת חתונת הבת השניה, אותו אחד כנראה בחר שלא לממן את הוצאות הפעם, והנה הגיע מישהו אחר בלי שביקשו ממנו, והתנדב לממן את כל הוצאות החתונה. אצל הבת השלישית השניים הראשונים לא נטלו חלק במימון והגיע מישהו שלישי: "בכל חתונה הגיע הכסף ממקור שונה לחלוטין", אמר לי הרבי, "וזה כדי ללמד אותנו שלא נסמוך על אף אחד, המקור להכל זה הקב"ה בכבודו ובעצמו וכל פעם הוא בוחר בשליח אחר כדי לעשות את רצונו".

למעשה כל אחד מאתנו שייקח פנקס וירשום את המקורות לכל הכספים ששימשו אותו לחתונת בנו הראשון, בין אם זה גמ"חים, או מענקים כאלו ואחרים, דודים עשירים שמשתתפים בהוצאות וכו' או פשוט חסכוניות שצבר במשך שנים - ולאחר מכן יעשה את אותו הדבר אצל ילדו השני והשלישי, יגלה בלי שום ספק שבכל פעם המקורות הם שונים, אבל השורה התחתונה היא אותה השורה: החתונה יצאה לפועל, בשעה טובה ב"ה.

מקור לא צפוי

כך למשל, ביום שישי האחרון נכנסתי לרגע לחדר מחשבים כדי להדפיס איזה מסמך, יושב שם חבר שלי באחד המחשבים ואומר

**בסופו של דבר לקחתי עוף
קפוא, ניגשתי לקופה והנחתי
אותו על המשקל, כשאני מוציא
את הארנק לשלם כאשר ישית
עלי בעל החנות... הקופאי
הפטיר ביבושת את המחיר...
"41 שקלים ו-90 אגורות".
חשבתי שאני עומד להתעלף...**

כמה עולה עוף?

מכאן אני רוצה להגיע לנקודה נוספת הקשורה בחתונות של הילדים... יש למעשה שני סוגים של חתנים וכלות.

יש כאלו שמחתנים ילד, והילד, בן או בת, כל הזמן מנסה לצמצם בהוצאות ההכרחיות כדי שלא להעמיס על כתפי ההורים שלו הוצאה כספית מעבר ליכולתם. הוא יקנה את הבגדים הפחות יקרים, אם הוא חסיד הוא לא ילך אל ה'שטריימל מאכער' היקר ביותר, אלא יסתפק בממוצע, אולי אפילו פחות, ואם הוא ליטאי הוא לא יבחר דווקא במוטג הכי יוקרתי, אלא יסתפק במוטג קצת פחות נחשב. כך כמוזן גם לגבי הכלות, כל חד וחד לפום דרגא דיליה...

ויש את הסוג השני. אלו שלא מסתפקים בפחות מהטוב ביותר: "כולם הולכים דווקא עם השטריימל של בלומנקראצר... אני לא יכול לבוא לחתונה עם השטריימל של ברוכגעשטרייך", וכן על זה הדרך.

פעם סיפר לי חבר שהוא מאוד מתלבט מה לעשות. הבן שלו מבקש ממנו רק את הטוב והיקר ביותר, ואם הוא קצת מנסה להימנע מכך הילד כבר מרגיש הכי מסכן בעולם שההורים שלו בכלל לא מבינים כלום ולא אכפת להם ממנו ובגלל זה הם קונים לו נעליים ב-400 שקל בלבד במקום המוטג שהוא שעולה 600 שקלים וכדו'.

הוא מאוד מתבלט בעניין, מצד אחד הוא רוצה לתת לבנו את הטוב ביותר, אבל מצד שני, היכולות שלו מוגבלות, ויש לו עוד ילדים בתור שעומדים גם הם להתחתן בשנים הקרובות. הוא ממש נבוך ולא יודע את נפשו כיצד עליו לנהוג.

אמרת לי לו שיש לי עצה עבורו, והעצה הזאת עובדת נפלא, מניסיון. אבל קודם כל אני רוצה לספר לו סיפור...

לי "בוא תראה...". בחשבון הבנק שלו נרשמה הפקדה טרייה של 20 אלף שקלים.

הוא סיפר לי שיש איזה יהודי שידוע כבעל צדקה גדול, ולפני כל חתונה של הילדים הקודמים שלו הוא נכנס לאותו יהודי וביקש עזרה. הנדיב הגדול לא התרשם במיוחד ולא נתן לו כלום.

"הפעם באתי אליו בלי שום ציפיות", הוא מספר, "הבנתי שהוא לא עומד לתת לי מי יודע מה, באתי רק לעשות השתדלות. אני מחתן ילד, אני צריך עזרה, מי שרוצה לזכות במצווה שיזכה..."

"הוא אמר לי שהוא יפקיד לי 'משהו' לחשבון הבנק, ואני ציפיתי לכמה מאות שקלים לכל היותר... עכשיו אני פותח את המחשב, נכנס לחשבון הבנק שלי ומוצא מענק של 20 אלף שקלים!!! ללמדך שלפעמים הישועה באה דווקא מהכיוון הכי פחות צפוי..."

הלוואה מהסיפורים

גם בדידי הווא עובדא שלפני חתונת בני בכורי, הייתי מאוד מודאג איך אני אצליח לעמוד בהוצאות וטיכסתי כל מיני עצות, עד שלבסוף החלטתי שאני נותן לקב"ה לנהל לי את העניינים. אני עשיתי מה שצריכים לעשות בגדר חובת ההשתדלות, ומכאן ואילך הקב"ה יעשה מה שצריך...

חודש לפני החתונה התקשר אלי חבר טוב ואמר לי שיש לו סכום של כמה עשרות אלפי שקלים שהוא יכול להלוות לי אם אני צריך...

הייתי המום. קראתי על כאלו מקרים בספרים של 'מחניים' לא חשבתי שזה קורה באמת, שמישהו מתקשר אליך ומציע לך הלוואה בלי שביקשת???

אבל אמרתי לו, שאני מאוד חושש. אני לא רגיל להלוות כספים, ולגלגל סכום כזה גדול, זה מלחיץ אותי.

"אני סמוכתי עד עכשיו על הקב"ה", אמרתי לו, "אני אסמוך עליו גם עכשיו. לא אקח את ההלוואה..."

אחרי שבועיים הוא שוב התקשר, "אתה בטוח שאתה לא צריך הלוואה???", ואני ענית לי לו את אותה התשובה.

שבוע לפני החתונה הוא דפק בדלת ביתי ונתן לי סכום של עשרת אלפי שקלים כהשתתפות בהוצאות החתונה... "זאת לא הלוואה", הוא אמר לי, "זאת המתנה שלי לזוג הצעיר... להוצאות החתונה". והוא לא היה היחיד...

לפני כמה ימים נכנסתי לבית הכנסת וראיתי אברך צעיר יחסית, כשהוא יושב והוגה ב'שער הביטחון' של 'חובת הלבבות'.

אמרת לי לו בדרך צחות: ידידי, אני שמח מאוד שהתחלת ללמוד בשער הביטחון בחובת הלבבות, אבל רק אחרי שתתחיל לחתן ילדים אתה תבין באמת ותרגיש את מה שכתוב כאן... מי שכבר

מחתן ילדים מקבל את ספר המוסר הטוב ביותר... הוא מגיע לביטחון בקב"ה באופן מוחשי ואז הוא לומד את חובת הלבבות לגמרי אחרת. כשמחתנים ילדים, אנחנו חיים בתוך 'שער הביטחון'. זה הופך לחלק מהחיים שלנו...

בעצמו את העוגה התקציבית... "הוצאות החתונה מרגע הארוסין ועד אחרי החתונה אמורות להסתכם ב-100 או 120 אלף שקלים", כך תגיד לילד, "אני נותן לך את 'ספר התקציב' ביד, ואתה תחליט איך לפזר את הכסף..."

"אתה רוצה להשקיע בשטריימל? בסדר! בתמורה נצטרך לתת לך שיעור זול יותר... אולי אתה מעדיף את המצעים היותר יקרים לנדוניה? לבריאיות, בשבת שבע ברכות נצטרך לקצץ קצת באיכות המנות. לחתונה אתה חייב דווקא את הזמר הכי יקר? טוב, קח בחשבון שזה יבוא על חשבון כמות הבגדים שתקנה לחתונה..."

"בצורה כזאת אתה גם תלמד את הילד לפני שהוא יוצא לחיים עצמאיים, איך לנהל נכון את העוגה התקציבית הפרטית שלו אחרי החתונה, וגם תגרום לו להעריך יותר את מה שאתה קונה ונותן לו לפני החתונה, כי כשהוא ירגיש את הסכומים ויצטער על כל שקל שהולך לפה ויורד מהסעיף האחר של התקציב, הוא כבר יבין כמה הוא צריך להעריך את ההורים שלו על מה שהם נתנו לו..."

חצ"ר קדמית

שמעתי פעם הרצאה מהמחנך הנודע הרב פנחס ברייער שליט"א, שהגדיר את החינוך לכלכלה נבונה בראשי התיבות 'חצ"ר' - חובה, צריך, רוצה.

אגב, זה לא רק לפני החתונה, גם הרבה קודם לכן אפשר וצריך ללמד את הילדים שיש הבדל בין "אני חייב אופניים חדשים" לבין "אני רוצה אופניים חדשים".

השלב הבסיסי ביותר זה 'חובה'. כל אדם חייב לאכול, לשתות, להתלבש, לנעול נעליים. בלי זה אי אפשר להסתדר בכלל וההוצאות האלו הם בגדר 'חובה'.

יש דברים שמאוד נצרכים אבל הם לא חובה... למשל מיקרוגל בבית. אפשר להסתדר גם בלי מיקרוגל. אף אחד לא חייב מיקרוגל, אבל כולנו צריכים מיקרוגל. זה פריט שבוודאי כל משפחה סבירה תקנה אם תהיה לה אפשרות, אלא אם כן יש לה התנגדות מטעמי בריאות וכדו'. אבל כולנו מכירים אנשים שהסתדרו תקופות ארוכות מאוד, אפילו שנים, בלי מיקרוגל, ולא קרה להם שום דבר רע כתוצאה מכך...

יש את השלב השלישי: רוצה... זהו שלב מאוד מעניין כי הוא תמיד הולך ומתרחב. אין אדם מת וחצי תאוותו בידו. מי שהשיג את כל מה שהוא רוצה, רשימת הרצונות שלו מתארכת באופן אוטומטי. והילדים צריכים להבין שזה בסדר לרצות, אבל אי אפשר לצפות לכך שכל הרצונות שלנו יתגשמו.

וכמו שאמרנו, אנחנו יכולים ללמד את הילדים, להסביר להם, להדגים להם, אבל עד שהם לא יתמודד עם זה בפועל, הם לא באמת יבינו את זה, ואנחנו עדיין נצטרך לגלות הרבה סבלנות ואורך רוח, עד שהם יתחתנו וילמדו להעריך את מה שהם קיבלו כל השנים. בדיוק כמו שקרה לפני לפני שאנחנו התחתנו...

אני זוכר את התקופה שאחרי החתונה שלי. במשך זמן רב היינו סמוכים על שולחן ההורים. בתחילה היינו באים אל ההורים הבית כל צהרים לאכול ארוחת צהרים חמה ומזינה... אחרי זה התחלנו לקבל מזון מוכן באריזות והיינו מחממים כל פעם לארוחה בבית שלו. בהמשך התחילו לשלוח לו עופות קפואים ודגים טחונים וכדו'...

ואז, כשנתיים אחרי החתונה, התברר לנו פעם אחת שאין לנו עוף לשבת, ואם אנחנו רוצים עוף, אנחנו צריכים פשוט לקנות... מה הבעיה? אם צריך לקנות, קונים!

הלכתי לחנות, הסתכלתי על העופות הקפואים חצי שעה התלבטתי איזה עוף לקחת, איך יודעים מה זה עוף טוב? הוא צריך להיות רך או קשה? גדול או קטן?

בסופו של דבר לקחתי עוף קפוא, ניגשתי לקופה והנחתי אותו על המשקל, כשאני מוציא את הארנק לשלם כאשר ישית עלי בעל החנות...

הקופאי הפטיר ביבושת את המחיר... "41 שקלים ו-90 אגורות". חשבתי שאני עומד להתעלף...

"כך כממה???" שאלתי שוב כדי לוודא שהאוזניים שלי מתפקדות כהלכה. הוא הגביה את קולו ודיבר ברורות: "41 שקלים ותשעים אגורות..."

נתתי לו שטר מרופט של 50 שקלים, וספרתי בעצב רב את העודף המועט שהוא הניח בידי.

כל הדרך הביתה כעסתי. "איזה מן דבר זה...? כמעט 42 שקלים עולה עוף אחד בודד. מה זה, הם חושבים שאני שודד בנקים? מאיפה יש לי לשלם כאלו סכומים, למה מגיע לי כזה עונש, למה נותנים לי כזה קנס רק בגלל שאני רוצה לאכול עוף..."

לחלק את העוגה

הבנת את העניין? הסברתי לידידי, "20 שנה אני אוכל עוף, ואף פעם לא חשבתי על המחיר שלו... פעם אחת הייתי צריך לקנות אותו בעצמי והידיים שלי כבר רעדו רק מהמחשבה על המחיר שהיה נראה לי מופקע..."

"למה? כי אין חכם כבעל הניסיון". עד שהילד לא נכנס לחיים ומתחיל לשלם בעצמו, הוא לא יעריך את הכסף שלך ואת מה שנתת לו. זה שהוא לא מבין אותך, זה לא בגלל שהוא אטום חלילה או רע לב, חס ושלום. הוא פשוט לא חווה את זה, הוא לא יכול להבין את זה גם אם הוא מאוד רוצה.

"ולכן, אם אתה רוצה שהבן שלך יבין ללבך ולא יעשה לך מצפון על כך שאתה לא מוכן לבזבז עוד 5,000 שקלים רק בגלל שלשטריימל של בלומנקראצר יש שיער עם קצת יותר ברק... אתה צריך להכניס אותו לעניינים."

"אבל איך באמת אתה יכול להכניס אותו למצב הזה שהוא יבין אותך? הרי כל ההסברים לא יעזרו עד שהוא לא ירגיש את זה בעצמו ויצטרך להתמודד בעצמו עם העול הכספי."

"הפתרון הוא לתת לילד להיות שותף לנשיאת העול. לחלק

"אני ישבתי שם, שני ילדים על הברכיים שלי, שקית גדולה תלויה על ידי, והרגשתי שאני לא עומד בזה... הסיפור הזה השפיע עלי מאוד מאוד. אני חייב לאותו אברך הכרת הטוב גדולה מאוד, כי הוא לימד אותי להיזהר מהנושא הזה

איש 'דרשו' הרב דוד לובין עם סיפור מיוחד שהעניק לו תובנה מאוד מעניינת והשפיע עליו להמשיך החיים

"שוב חוזר הניגון, עומדים כמה אנשים, מבינים שהאוטובוס לא עומד לעצור, והם ממהרים לעצור אותו, שמים את המזוודות באמצע הכביש ולא מוכנים לזוז עד שייפתח את הדלת. "עברו דקה, שתי דקות, שלוש דקות, ואז קרה משהו מעניין... אותו אברך שלפני חמש דקות הנהיג את הקבוצה הקודמת והיה זה שהסביר שהתחבורה הציבורית היא לכולם ולנהג אין שום זכות להשאיר אנשים בתחנה, איבד את הסבלנות. "הוא נדחק בין האנשים, הגיע אל הנהג ואמר לו: "תתחיל לנסוע, הם יזוזו. אל תיכנע להם. אין פה מקום באוטובוס ואי אפשר להעלות עוד אנשים. תראה איך אנחנו עומדים צפוף...". הוא לא הסתפק בכך, פתח את החלון של האוטובוס הצליח איכשהו לדחוק את ראשו החוצה והחל לצעוק על האנשים שחסמו את הכביש: "תגידו אין לכם לב? למה אתם מעכבים אוטובוס שלם? אתם לא מבינים שאין מקום? איזו חוצפה. תעלו למדרכה בבקשה, והנהג כבר יבקש שישלחו לכם אוטובוס של תגבור...". "אני ישבתי שם, שני ילדים על הברכיים שלי, שקית גדולה תלויה על ידי, והרגשתי שאני לא עומד בזה... אותו אברך שמקודם נשא נאום חוצב להבות בדבר 'זכויות הנוסע', ולא הסכים לוותר בשום אופן, בעודו מבהיר שמבחינתו זה בסדר גמור לעכב אוטובוס שלם

הרב דוד לובין מוכר בקרב רבים כרכז השיעורים של 'דרשו' בביתר עילית. ב'דרשו' הוא מוכר כסמל ומופת לפעיל מוצלח שידוע להקים שיעורים בכל מקום, ולתפעל אותם בצורה נפלאה, עם הרבה מאוד מרץ, יוזמה, חזון ומעוף. עשרות רבות של שיעורי 'דף היומי בהלכה' הוקמו על ידו, ובשיעור דשמיא מתפקדים בצורה יוצאת דופן. בשיחה עמו ביקשנו שיספר לנו על אירוע או תובנה כלשהי שהשפיעו עליו ועל החיים שלו, והרב לובין מיד פתח בסיפור הבא. "זה קרה לפני הרבה מאוד שנים, כשביתר עילית היתה יישוב חדש בהרי יהודה, והתחבורה הציבורית לעיר היתה לא פחות מקלוקלת וכושלת. היום זה נשמע כמו הזיה, איך ייתכן? הרי ביתר עילית היא סמל לעיר עם תחבורה ציבורית מתפקדת למופת... ובכן, היו אלו זמנים אחרים ושונים.

"בכל אופן עמדתי באיזשהו מוצאי שבת בתחנת אוטובוס בירושלים, ממתין לאוטובוס שיוביל אותנו לביתר עילית. היינו עם מזוודות וציוד. האוטובוס אכן הגיע, והיה די מלא. עלינו בתחנה כמה משפחות והאוטובוס התמלא עד אפס מקום.

"כשכולם סיימו להעמיס את המזוודות ועלו לאוטובוס, יצא הנהג בנסיעה, מתוך מחשבה שהוא לא מעלה עוד נוסעים כי ממילא אין מקום עבורם.

"אלא שבתחנה הבאה, הנוסעים גילו יוזמה, די מסוכנת ולא ממש מנומסת, אבל מכורח המציאות ואחרי שכבר 'התיישבו' זמן רב בתחנה, הם לא עשו יותר מדי חשבון, ועצרו בגופם את האוטובוס. הנהג ניסה להמתין עד שהם יאפרו לו להתקדם, אבל הם היו מאוד עקשניים. היה להם אברך אחד שהנהיג אותם, ולקח פיקוד על האירוע. הוא הודיע לנהג, אם אתה לא פותח דלתות, אנחנו נשכבים לישן פה על הכביש, ונראה בבוקר אם יגיע תגבור... אתה לא תזוז מכאן מבלי לאפשר לנו לעלות על האוטובוס קודם לכן! זאת תחבורה ציבורית והיא צריכה לקחת כל מי שרוצה לנסוע. לא מעניין אותנו אם יש לך מקום או לא...".

"אחרי עשר דקות של המתנה הנהג נכנע, פתח לרווחה את דלתות האוטובוס ואמר: "טוב, תעלו, תצטופפו כמה שאתם רוצים, אני לא לוקח אחריות על אף אחד...".

"הם אכן עלו, האוטובוס המשיך בנסיעה... עד התחנה הבאה..."

בילדותינו כאשר התחלנו ללמוד את פרק 'אלו מציאות' בגמרא, עבר זמן רב עד שידענו לתרגם את כל המילים ללשונונו, אבל עכשיו, האם עדיין אנו מתקשים לפרש המילים: היכי דמי... טובא נמי... בציר מהכי...??

הרה"ח רבי יצחק אלימלך גרינפעלד - עורך ראשי של ביאור 'נחמד מפז' על הירושלמי. - איך אצליה לצלוח את קשיי ההתחלה ולהבין ירושלמי!?

"כי לא רק לגאונים עצומים נכתב הירושלמי רק להלומדים שבהם... לכן פירשתי באופן המובן לכל... וד' היה בעזרי עד כה, כן ינחני בעזרתו להבא לפרש על פי הפשוט ומובן, שהירושלמי יהיה ספר עממי להלומדים".

שאיפת נפשו הטהורה - מתקיימת בימינו אנו יותר ויותר, כאשר רבים האברכים ובעלי הבתים הקובעים עתים לתורה בתלמוד הירושלמי, ועכשיו ביותר - בפתחת תוכנית 'קנין ירושלמי' - דרשו. הגיע הזמן שכל יהודי בעולם יוכל לומר - יש לי חלק בתלמוד הירושלמי!!!

רבבות יהודים שעשו את הבלתי יאומן ונבחנו על כל תלמוד בבלי - דבר שלפני חמישים שנה לא היו מאמינים שזה יקרה אי פעם לפני ביאת המשיח - מוכיחים שאפשר לעשות את הנראה בלתי אפשרי - ללמוד ולהבין כל התלמוד הירושלמי.

'תורת ה' תמימה' - אין לנו להסתפק רק בלימוד חלק מהתורה, שאיפתנו - ללמוד ולהבין את כל דברי תלמוד תורתך באהבה! גם המתקשה בלימוד אל לו להתייאש. כבר זכה דורנו למהדורות מאירות עיניים ולפירושים בהירים ומועילים על רוב ככל מסכתות הירושלמי, המפשטים אותו ללומד, כדי שיוכלו להבין לשונו הקליל והקצר, כהיום כל הרוצה לטעום מנועם אור הירושלמי, מוזמן לבוא להתענג ולהתעמק ואין מעצור בידו.

האוהבים לימוד בעומק העיון ימצאו את מבוקשם במהדורות

ברגע ששמעתי על החדשות המסעירות התרגשתי מאוד - מעצמת התורה הגדולה בעולם, זו שהצליחה לשנות את העולם כולו - באיכות ידיעת התורה, בנתינת 'געשמאק' וחיי עולם לרבבות הלומדים הנבחרים בהצלחה, זו שהרימה את קרן התורה בכל רחבי תבל - כמו שלא היתה מעולם... 'דרשו' - ממלכה של תורה, פתחה תוכנית חדשה - 'קנין תורה' ירושלמי.

כעת ישנה הזדמנות היסטורית להצטרף ללימוד יומי - בהספק של דף ירושלמי ליום - וזאת לציין, שהדפים בירושלמי במהדורת 'עוז והדר' המיוחדת - שלפיהם נבנתה התוכנית - הם דפים קצרים יותר מאלה שאנו מכירים בתלמוד בבלי!

בהשקעה לא גדולה, אך עקבית - תרכוש המון ידיעות בתורה, הרבה 'געשמאק' ותענוג בלימוד - זו חוויה נדירה שרק מי שכבר למד פעם את התלמוד הירושלמי - יבין למה אני מתכוון.

כעת גם התלמוד הירושלמי זוכה לעדנה, תורת אמוראי ארץ ישראל שהיתה מונחת בקרן זוית, ומעטים העזו לנסות וללמוד אותה - שמחה ועולות - כאם הבנים השמחה על בניה החוזרים אליה מן הגולה, מתעניינים בה, ומבקשים קרבתה.

ההזדמנות הבאה להתחיל 'מאימתי' - היא בעוד 6 שנים... הצטרף עתה - ותזכה גם אתה להיות מאלפי הלומדים הזוכים להבין ולהשכיל, ולהתענג על לימוד התלמוד הירושלמי הנחמד מפז ומתוק מדבש, אור תורת הירושלמי כי טוב - כעדות הזהר הק' 'והאור זה התלמוד ירושלמי דנהיר נהורא דאורייתא'.

האם גם אני יכול?

רבים טועים וחושבים, שהירושלמי נועד רק לעילויים ולתלמידי חכמים מופלגים.

לפני שבעים שנה במוסקבה הקפואה גר גאון גדול בעל מסירות נפש לתורה - הרב יצחק אייזיק קראסילשצ'יקאו ז"ל, חרף כל הניסיונות הרוחניים והגשמיים שהיה מנת חלקם של שרידי היהדות הנאמנה ברוסיה הקומוניסטית - התמסר לכתוב ביאור על התלמוד הירושלמי [סיפור ההרואי של הצלת החיבור מרוסיה והדפסתו באר"י ע"י מכון מוצל מאש - מובא בהקדמת ספרו 'תולדות יצחק']. מטרתו היתה להוציא מלב החושבים שהתלמוד הירושלמי חתום בפניהם, וכך מתבטא ברגש רב בקולמוסו (תבונה ברכות סוף פ"ד):

שאיפת נפשו הטהורה - מתקיימת בימינו אנו יותר ויותר, כאשר רבים האברכים ובעלי הבתים הקובעים עתים לתורה בתלמוד הירושלמי, ועכשיו ביותר - בפתיחת תוכנית 'קנין ירושלמי - דרשו. הגיע הזמן שכל יהודי בעולם יוכל לומר - יש לי חלק בתלמוד הירושלמי!!!

עוד סוגיא, אם הדברים אינם מסתדרים - הרי זה סימן שמה שחשבת שזו קושיא הוא ביאור, ומה שראית כתשובה היא הקושיא. ובוודאי צריך לתלמוד במפרשי הירושלמי הרבים, וכדאי להתחבר לשני פירושים, ומה שהאחד מחסיר מלפרש, על פי רוב משלים השני. [במסכת ברכות - ישנם ביאורים מיוחדים מרבותינו: ר"ש סיריליאנו (מאחרוני הראשונים), חרדים, שדה יהושע, מהר"ם חביב (הנקרא גם 'פני משה הקדמון'), מהר"א פולדא, פני משה ועוד. אחרונים חביבים: תולדות יצחק - תבונה, ביאור הגר"ק - המלוקטים מכל רחבי התורה ומכל מפרשי הירושלמי].

מלבד זאת, בתלמוד הירושלמי ישנם דברי אגדה לרוב - המעניקים שעשוע ותענוג עצום ללומדים. הרבה מסיפורי חז"ל הידועים מקורם בירושלמי, ולימודם בהבנה יגלה - מה שלא סיפרו לנו... אבל לא זו בלבד... דברי אגדה נדירים הנמצאים רק בתלמוד הירושלמי נותנים אור חדש בעבודת ה' ומביאים את הלומדים לידי מעשה ולידי מידות ישרות.

הזמן קצר והמלאכה מרובה, ההספק עקבי ויום יומי... אבל במסגרת תוכנית 'קנין ירושלמי' - בהחלט, ניתן להספיק דף ליום - לתלמוד וגם להבין את דברי הירושלמי בטעם ובמתיקות!

לקבלת דוגמא מביאור 'נחמד מפז' - שמעניק הבנה מושלמת בגוף הביאור, עומק הפשט והוספות מחכימות ומענגות בהערות [ללא ביאורים מפותלים והערות מכבידות] - שלחו מייל לכתובת: Inm88564@gmail.com או הקלידו במכשירי 'נדרים פלוס' או 'קהילות' - להבין ירושלמי.

הביאור נערך בברכתם ובעידודם של מרן שר התורה הגר"ק זצ"ל ושל כ"ק מרן אדמו"ר מבעלזא שליט"א.

המבוארות המורחבות [כמו שוטנשטיין - מסורה], והרוצים ללמוד בקיאות בהבנה מושלמת וברצף לימודי מוזמנים ללמוד בביאורים הקלים והמתומצתים [כגון ביאור 'נחמד מפז'].

אלו וגם אלו מתבקשים לטעום מנועם צוף הירושלמי עם הפירוש המיוחד - ביאור מרן שר התורה הגר"ק זצ"ל, אשר באהבתו לכל ישראל הנחיל לדורינו ירושה - תורה ברורה ברוב ככל סוגיות הירושלמי.

הכל טוב ויפה... אבל סוף סוף אני לא רגיל ב'לישנא קלילא' של הירושלמי, איך אוכל להצליח ולצלוח את קשיי ההתחלה? יש לי תשובה אחת: הכרת הקושי וידיעת הקלילות שבתלמוד הירושלמי!

כולנו מכירים את המושג - לישנא קלילא - לשון קצר. אכן, התלמוד הירושלמי נכתב בלשון קצר ביותר, וגם בלשון ארמית שונה מהבבלי - שאיננו רגילים בו.

אבל, בתוך זה טמון גם הקלות בו יוכל הלומד להתרגל ללימוד הירושלמי, וגם להספיק דפים רבים בזמן קצר!!!

ונפרט:

א] הארמית השונה - בילדותינו כאשר התחלנו ללמוד את פרק 'אלו מציאות' בגמרא, עבר זמן רב עד שידענו לתרגם את כל המילים ללשונו, אבל עכשיו, האם עדיין אנו מתקשים לפרש המילים: היכי דמי... טובא נמי... בציר מהכי... נפיש טרחייהו? רק באגדה שבגמרא אנו מתקשים עדיין כל פעם מחדש איך לתרגם את המילים... נו... בסדר.

הירושלמי אינו שונה... רוב המילים הבלתי מוכרים לנו חוזרים על עצמם מדי כמה דפים, אחר לימוד של פרק או שניים בתלמוד הירושלמי - השוני שבשפה לא יהווה עבורנו קושי כלל!

ב] לישנא קלילא - אם בבבלי יש קודים מוכרים מהו קושיא ותירוץ, שאלה ותשובה, אוקימתא ופירכא... הירושלמי נכתב בלשון קצר ביותר, ועל כן יש פחות כללים בזה, וקשה להבחין מהו קושיא ומהו תירוץ, היכן מתחילה הסוגיא והיכן היא מסתיימת.

מצד שני, הסוגיות מאוד קצרות, אם בבבלי יכול סוגיא אחת להיפרס על גבי עמודים רבים, עם המון לישנות ומחלוקות, ראיות וסתירות, 'הווא אמינא'ות ומסקנות, דחיות ואוקימתות - מה שמצריך המון עמל וחשבון כדי להבין ולדעת את הסוגיא על בוריה בלי בלבול וטעות.

בירושלמי הסוגיות קצרות מאוד, עיקר עבודת הירושלמי היתה לבאר את דיני המשנה בטעמים ברורים ומובנים, גם אם מובאים מחלוקות בין התנאים והאמוראים, ישנם רק קושיא או שתיים על דברי אחד מהם, תירוץ אחד או שניים, ומיד עוברת הגמרא לסוגיא הבאה.

על כן עצתי נאמנה, ללמוד קטע קטע בפני עצמו, לנסות מקודם להבין מהו מהלך הגמרא - ואין הרבה סוגי מהלכים, אחר שמתרגלים להבין מהם המהלכים שבירושלמי, ניתן על פי עיקרון זה להמשיך

רשימה. שאלתי את רבניו (שבת פרשת שמיני, תשנ"ח). כיצד יתכן שיש הרבה אנשים חכמים בעולם ובכל זאת אוכלים טריפות ונבלות, שקצים ורמשים.

הוא לא ענה לי ישירות, אבל פתח את פיו לאמר: **הפגם, הוא ברוחניות שלהם, שהם הופכים יותר ויותר - לגשמיים. ויכול להיות אדם פרופסור למתמטיקה - אבל נורא במידות.**

"אבל רואים בין האנשים הללו כאלו שהם כן טובים עם החברים שלהם, ואת השנאה הם מפנים רק אלינו" - שאלתי.

והשיב: **כל זה נכון, עד שמכיעסים אותו, אבל כשיכעס על מישהו יכול להרוג אותו... את החבר הטוב שלו.**

באותם ימים, תלמיד נוסף שאלו: האם אין כזו מציאות למצוא אנשים יהודים שהם טובים מאוד בבין אדם לחברו, למרות שהם רשעים בבין אדם למקום?

תשובה: **אדרבה, כך הם המינים והאפיקורסים, שרובם טובים בבין אדם לחברו, וזה כדי להטעות אחריהם, זה מעשה יצר כך כתב הגר"א בספר 'אבן שלמה'.**

(מתוך הספר 'חכימא דיהודאי')

ויכוח, ותוך כדי הוויכוח, הוא חש בעלבון צורב על כך שאיננה מקבלת את דעתו - למרות שהוא פרופסור חשוב ונכבד ממנה ובכל זאת איננה מקבלת את דעתו, ובעיצומו של הכעס רצה לפגוע בה, וברגע האחרון ניצלה ממנו בסיוע השכנים שחילצו אותה מידיו.

כשרוחה שבה אליה לאחר הסכנה. פתחה ואמרה: כמה גדולים עיני חכמים שהתריע בי לאמור שאם אין לו יראת שמים זה גובל בפיקוח נפש. כי גינוני בין אדם לחבירו הם עד גבול מסויים עד שהוא חש פגוע, ואז העולם נחרב. "חשבתי כי גם אני חכמה, אבל כעת הבנתי שהחכמה אצל חכמי התורה".

כי רק אין יראת ה' במקום הזה וההרגוני.

רשימת תלמיד. ח' אייר תשמ"ט: המתנתי בתור ובאה נערה ושאלה דרך הרבנית, שהציעו לה שידוך עם בחור שלא לומד אבל יש לו מידות טובות, האם להסכים? אמר לה רבנו: **"מי אמר לך שיש לו מידות טובות? מי שלא לומד גם אין לו מידות טובות."**

היום ברחוב מתייחסים לבעלי תכונות אלו כאילו הם רכרוכיים ו'פראיירים'. ומי שמתנהג בצורה המנוגדת לטבעו היהודי קוראים ברחוב 'גבר'... אך כמה מפליא, אותיות 'גבר' הן ראשי תיבות של גומלי חסד, בישנים, רחמנים, מסתבר שזו הגבורה האמיתית...

תכונות אלו הן הסימנים של היהודי, כי הן מעידות על לב מבין, על לב רגיש, שרואה את צרכי הזולת ואינו שקוע רק בעצמו.

וזהו היסוד של בנין הבית. המפתח לאהבה ואחוה הוא שכל אחד יבין את בן הזוג. בספר על רבי יעקב קמינצקי זצ"ל, מובא ששאלו את רבי יעקב: "מהי ההלכה הראשונה שיש ללמד חתן תלמיד חכם שהולך להקים בית?" ענה רבי יעקב: "להיות ג'נטלמן". תמהו השואלים "מה הכוונה ג'נטלמן?" והוא הסביר "כיון שהנשים שלנו גם אם הן צריכות משהו, הן לא מבקשות מהבעל, כי הן חוששות להכביד עליו ולהפריעו מלימודו, והן מתאפקות ואינן מבקשות גם את מה שהן צריכות, לכן הכדור בידיהם של הבעל לחשוב מה אשתו צריכה, ולהביא לה בלי שהיא תבקש, זוהי הנהגה של ג'נטלמן!"

(מתוך הספר 'אריה שאג')

והבן בשלו: "אל תדאג, אבא, אני אסתדר, אתה זקוק למעיל יותר ממני!" רבני בית הדין התפעלו מהאב ומהבן המסורים כל כך זה לזה, ופסקו שהם ראויים שקופת הקהילה תממן עבורם עוד מעיל, לזה התכוון רב העיר בחכמתו.

בסיפור זה טמון מסר עצום, שהרי הטענות היו אותן טענות בדיוק, ויתכן שאף נאמרו באותן מילים ובאותו טון, כל ההבדל הוא רק מי הוא זה שטען אותו...

כשכל אחד רואה את עצמו - בהכרח יש פירוד, ואילו כשכל אחד רואה את רעהו - נוצר חיבור, כאשר כל אחד חושב מה טוב בשביל זולתו, ומה הוא יכול לעשות עבורו, התוצאה היא שבסופו של דבר יהיה לכולם.

אדם אינו יודע מתי יזדקק לעזרת חברו, ומי שאינו חי לעצמו, אלא מוסר לעצמו להיטיב לזולתו, כל אחד ישמח לעזור לו ולהשיב לו טובה. עמוד החסד הוא מיסודות קיום העולם, ובכל יהודי טבועה מדה זו, כמובא בגמרא (יבמות עט ע"א): "שלשה סימנים יש באומה זו: רחמנים, ובישנים, וגומלי חסדים".

של מישהו אחר. "הסיפור הזה השפיע עלי מאוד מאוד. אני חייב לאותו אברך הכרת הטוב גדולה מאוד, כי הוא לימד אותי להיזהר מהנושא הזה. מאז, כל פעם שאני נקלע לויכוח או לכל סוג של ממשק עם אנשים נוספים, אני מנסה לראות את התמונה מהצד שלהם. איך הם רואים את העניין. בדרך כלל זה עוזר מאוד למצוא פשרות וליישר את ההדורים".

על נוסעיו במשך כל הלילה, לא מאבד את העשתונות אחרי שערכו אותו שלוש דקות, ודורש מהנהג להמשיך בנסיעה ושלא יעז לפתוח להם את הדלת...".

"אחרי מחשבה נוספת, הבנתי שאותו אברך אולי עשה את זה בצורה מאוד קיצונית ומאוד בוטה, אבל האמת היא שכולנו נגועים במידה הזאת. כל אחד מאתנו רואה את העולם דרך העיניים שלם עצמו, והעולם נראה שונה לחלוטין אם מסתכלים עליו דרך העיניים

ידע אליעזר כי הנערה שתשכיל לעשות עמו חסד, אף שלא מתאים לה ולא קל הדבר עבורה, היא הנערה הראויה להיות כלה בבית אדונו אברהם.

באותם ימים החדיר לנו אבא שוב ושוב את החיוב לארח את הזולת - אלו שבאו ועלו מתימן ונישקו את אדמת ארץ ישראל הנכספת בגאווה בלתי מוסתרת.

הדוגמא הזו להקרבה אישית למען ילדי ישראל נחרתה עמוקות בלבי. אבא ידע לעשות חסד כשלא היה נוח, בבית קטן וצפוף מלא בילדים, כשיכול היה לפטור עצמו ולומר שהאחריות תיפול על כתפי אחרים. איך אמר לי רפאל, לאחר יובל שנים: "רק בזכות ה'קריאת שמע שעל המיטה' שלך אני שומר היום תורה ומצוות".

(מתוך הספר אור השבת)

המושל בכל אשר לו. והנה כאן, כשאברהם מחפש שידוך לבנו יצחק, הוא חורג לפתע מהאמון הבלתי מעורער שנתן בעבדו ומבקש ממנו להישבע: שים נא ידך תחת ירכי.

דבר זה אומר דרשני. עומד אליעזר על שפת המעיין ומבין: אינה דומה שליחות זו לשליחויות אחרות שניתנו לי בעבר. אם כה חשוב היה לאברהם להשביעני ולברכני בברכה המופלאה של (שם ז) הוא ישלח מלאכו לפניך, אות וסימן הוא שעלי לחפש ולשאוף להביא לפניו נערה מושלמת.

אליעזר יודע כי המלאכים בביתו של אברהם אבינו אינם אורחים נדירים. הוא נזכר באירוח של אברהם אבינו בפרשה הקודמת, כשלמעשה היה חולה ופטור מהמצווה, אך הוא לא ויתר, כי חסד אמיטי הוא זה הנעשה כשלא מתאים ולא נוח.

כבר לא היה אותו אליעזר שהיה קודם ביטולו - שעל צווארו היתה נתונה הקללה...

דבר זה נורא למתבונן בו! הרי לו יצויר שהיה אליעזר נכשל בביטול רצונו בשלימות בעת שביצע את שליחותו, והיה עושה זאת בעיצובן או באופן כפוי, היה מפסיד בכך את כל עולמו והיה נשאר ארוך לנצח נצחים הוא וזרעו עד עולם, למרות זכויותיו הרבות ששימש את אברהם בנאמנות שנים רבות קודם לכן.

נלמד מכך יסוד גדול לחיינו, לכל אדם ישנה שליחות, תפקיד ונקודה מרכזית משלו שהקדוש ברוך-הוא מציב לו כיעד וכנסיון שעליו לעמוד בה ולתקנה, ואם הוא עומד עליה עמל ומצליח לגבור עליה הוא קונה את עולמו בשעה אחת, וזוכה להשלים את תפקידו וייעודו בחיים, ולעולם לא ידע האדם מה היא ומתי תזדמן אליו, ועליו להתגבר על כל נסיון שמזדמן לפתחו שמא זו היא נקודת הנסיון שבה ישלים את סוד חייו, ולפי זה יקבע עתידו ועתיד זרעו.

זה היה סוד הצלחתו של אליעזר, למרות כל הקושי שהיה לו בדבר, התגבר על רצונותיו האישיים ועמד בהצלחה גדולה בנסיון ההוא, ובכך זכה לכל המעלות הרמות הללו, שכמעט לא נאמרו בשום בריה.

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

אשר הנחני בדרך אמת לקחת את בת אחי אדני לבנו"... איזו גדלות נפש! איזו גבורה! לא ניכר בקולו של אליעזר שום דוק של עצב! שום שמץ של כאב לב! לא הרהורי חרטה ולא רגשות אכזבה, אלא ששון ושמחה על שרצון אברהם יצא מן הכח אל הפועל!..." עד כאן תיאורו הנפלא של רבי שלום שבדרון!

'יצא מכלל ארור לכלל ברוך'

והנה בהמשך בא לבן והכריז לו: "בא ברוך ה'!" אומר רש"י: "על ידי ששרת את אותו צדיק באמונה, יצא מכלל ארור לכלל ברוך!" מבואר כאן דבר נפלא! למרות שכבר חלפו עשרות שנים בהם אליעזר עבד אברהם עומד ומשמש את אדונו בנאמנות גמורה מאין כמותה, עדיין לא היה זכאי לצאת מכלל ארור לכלל ברוך עד שיצלח בשלימות דוקא את נקודת הנסיון הזה של הבאת השידוך ליצחק.

מיסד שושלת הקודש גור, הרבי בעל ה'חידושי הרי"ם' זצ"ל, אמר אמרה שנונה, שהסיבה היא שדוקא כאן יצא אליעזר מכלל ארור לכלל ברוך, משום שבשליחות זו התבטל לגמרי לרצון אברהם ולכן הקללה שניתנה עליו התבטלה, ומשחזר לרשות עצמו ולרצונותיו

האנשים וכדומה. וממוצא דברינו אלה צריכים אנו לקחת מוסר, עד כמה צריך האדם להתייגע במצוות האמונה, כי זה עיקר הכול, שהרי בלי זה יושב בחושך ולא אור, ובפרט שבדורינו אנו יש בלבול עצום, כי אנשים טועים וחושבים שיש סיבות לדברים ומאורעות שונים, וכשאחד מדבר עם השני שומעין האיך שמסבירים הדברים הכול על פי הטבע, וטעות גדול הוא בידם, אשר עושים כל כך הרבה השתדלויות, ואינם יודעים את האמת הפשוטה, כי בסופו של דבר הרי ממילא חייבים להגיע לרשב"ע, לכן מוטב לעשות כן מלכתחילה.

המדוברת שהבחור המדובר אינו לומד כראוי, אלא מרבה לדבר דברים בטלים, והשידוך ירד מעל הפרק.

וזו היא רק דוגמא אחת מני רבות, איך שנמשך האדם אחר הטבע, וזו מחשבת פסול כי הכול מכוון מהבורא בעצמו, וכבר אמר דהמע"ה 'פֶּלַם מְצוֹתֶיךָ אֶמְוֶנָה [תהילים קיט, פן], ואף כי בפשטות הכוונה הוא שאם חסר האמונה חסר בשלימות המצוה,

ברם יש לומר בדרכא אחרינא, שבכל מצוה ומצוה יש להניח את ה' בתוכה, ואז ממילא אתה מתחזק באמונה הרבה פעמים ביום, כי בכל מצוה מוצא אתה את האמונה בה', ולא יבוא אז לכלל טעות לחנוף

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

- ◆ האם מותר להפסיק באמצע ברכות קריאת שמע לאמירת 'מודים דרבנן'?
- ◆ האם כתיבה נחשבת כ'הפסק' במקום שאסור להפסיק בדיבור?
- ◆ האם צריך להפסיק באמצע פסוקי דזמרה לצורך אמירת 'עלינו לשבח' עם הציבור?

לשאול לשלום אחרים בשעת התפילה בבית הכנסת, ואין כל חשש לפגיעה בכבוד הזולת או במוראו - אסור לברך אחרים לשלום ולא להשיב על ברכתם.

'סמיכת גאולה לתפילה'

• חכמינו ז"ל תיקנו 'לסמוך גאולה לתפילה', דהיינו את ברכת 'גאל ישראל' לתפילת העמידה; ואסור להפסיק ביניהן לשום ענין מלבד הנחת תפילין, במקרה שלא התאפשר להניחן עד לאותה שעה.

• רצוי שהחזן וכל הציבור יסיימו את ברכת 'גאל ישראל' יחד; ובמקומות רבים נוהגים לסיים 'גאל ישראל' בלחש, ונחלקן הפוסקים אם ראוי לנהוג כן.

• סיום ברכת הגאולה בברכות קריאת שמע הוא: "גאל ישראל", בלשון עבר, משום שהוא נסוב על גאולת ישראל ממצרים, המהווה חלק נכבד מתוכנה של הברכה.

קריאת שמע ו'עלינו לשבח' עם הציבור

• הנמצא במקום בו קוראים הציבור קריאת שמע, חובה עליו לקרוא עמהם את הפסוק הראשון - 'שמע ישראל' - ו'ברוך שם', כדי שלא יהא נראה כנמנע מלקבל עליו עול מלכות שמים. וכשאומרים 'שמע ישראל' בשעת הוצאת ספר תורה, או בסוף תפילת 'יום כיפור קטן' - יש שכתבו שהנמצא במקום חייב לאומרו עמהם, ויש שכתב שמי שאינו מתפלל עם הציבור אינו חייב לאומרו עמהם.

• בשעה שהציבור אומרים 'עלינו לשבח', יש לאומרו עמהם, אך אין להפסיק לשם כך בפסוקי דזמרה, ואף לא בין תפילת העמידה ל'נפילת אפים'.

הפסקים שונים במהלך קריאת שמע וברכותיה

• חלוקת ה'פרקים' של קריאת שמע וברכותיה היא: ברכה ראשונה, ברכה שניה, פרשת 'שמע', פרשת 'והיה אם שמוע', פרשת 'ויאמר' ואילך; ובערבית, נוסף הפרק של ברכת 'השכיבנו'.

• בעת אמירת ה'פרקים' של קריאת שמע וברכותיה, אין לענות 'אמן' על שום ברכה, מלבד הברכות: 'הא-ל הקדוש', 'שומע תפילה', ויש מוסיפים - ברכות התורה שבעת העלייה לתורה.

• בעת אמירת קריאת שמע וברכותיה, יש להפסיק לעניית 'אמן' יהא שמייה רבה', 'אמן' שלאחר 'דאמירן בעלמא', 'ברכו', קדושה והמילים "מודים אנחנו לך" שב'מודים דרבנן'.

• מי שלא היה באפשרותו להניח תפילין עד לברכות קריאת שמע - לדעת השולחן ערוך, יניח בברכה 'בין הפרקים'; ולדעת הרמ"א, באמצע הפרשיות של קריאת שמע, יש להניח בברכה.

• מי שקראוהו לעלות לתורה באמצע קריאת שמע וברכותיה - יעלה, ואם יוכל למהר ולסיים את הפרק שעומד בו, ולפחות שלא לעצור באמצע ענין - יעשה כן. וכל זה בדיעבד, אך לכתחילה אין לקוראו; ברם, אם הוא כהן או לוי, ואין כהן או לוי נוסף בבית הכנסת, ניתן לקוראו 'בין הפרקים', ולכתחילה עדיף שיצא מבית הכנסת עד שיקראו לאחר.

• נחלקו הפוסקים בנוגע ל'הפסק' במהלך אמירת קריאת שמע וברכותיה, או בכל מקום אחר בו אסור להפסיק בדיבור - האם כתיבה נחשבת כהפסק.

• דיני ברכת השלום 'מפני הכבוד או 'מפני היראה' במהלך קריאת שמע וברכותיה - קיימים רק במקום ובזמן שנהוג לברך אדם לשלום, ורק במידה וקיים חשש שהעדר ברכת השלום ימעיט מכבוד הזולת או ממוראו. לפיכך, בזמננו - שלא נהוג